Bijlage D - Jaarverslag 2016

Inhoudsopgave jaarverslag

Inleiding **32**

1. Staatkundig Gereformeerde Partij **33**
1.1 Bestuur & Organisatie 33
1.2 Ondersteuning van afdelingen en kiesverenigingen 35
1.3 Ondersteuning van politici 36
1.4 Communicatie en informatievoorziening 38
1.5 Organisatie verkiezingen 40

2. Wetenschappelijk Instituut voor de SGP **41**
2.1 Inleiding 41
2.2 Bestuur 41
2.3 Personeel 41
2.4 Publicaties 42
2.5 Kwartaaltijdschrift Zicht 43
2.6 Guido-conferenties 43
2.7 Communicatie 44
2.8 Uitleiding 45

3. SGP-jongeren **46**
3.1 Algemeen 46
3.2 Bestuur en commissies 46
3.3 Communicatie 47
3.4 Leden & Relaties 48
3.5 Politiek Platform 48
3.6 Lokaal 50

4. Tweede Kamer **51**
4.1 Inleiding 51
4.2 Kamerleden en medewerkers 51
4.3 Samenwerking fractie en partij 52
4.4 Parlementaire werkzaamheden 52
4.5 Overige (buiten) parlementaire activiteiten 55

5. Eerste Kamer **56**
5.1 Toegevoegde waarde 56
5.2 Schalk 56
5.3 Van Dijk 57
5.4 Dankbaarheid 57

6. Eurofractie **58**
6.1 Buitenlandse Zaken 58
6.2 Israël 58
6.3 Landbouw 58
6.4 Overige zaken 59

7. Stichting Vormingsactiviteiten Oost-Europa (VOE) **60**
7.1 Bestuur en personeel 60
7.2 Activiteiten 60
7.3 Internationaal Secretariaat 61

Afsluiting **63**

Inleiding

‘Want ik weet dat de HEERE groot is, en dat onze Heere boven alle goden is. Al wat den HEERE behaagt, doet Hij, in de hemelen en op de aarde, in de zeeën en alle afgronden’ (Psalm 135:4-5). Dat Bijbelse getuigenis mag de Staatkundig Gereformeerde Partij nog steeds uitdragen. De HEERE is de soevereine Koning der koningen, de HEERE der heren. Hij staat boven alle goden. De kanttekenaren schrijven bij ‘goden’, ‘Dat is, afgoden, die de heidenen zichzelven verdichten’ (k.9). De heidenen maken zelf goden. De strijd tussen de soevereine HEERE, Die alle macht heeft in hemel en op aarde, en de (af)goden van deze tijd was in onze samenleving en was in het wereldgebeuren ook in het jaar 2016 pregnant aanwezig.

De overheid staat ten dienste van de HEERE der heren. De overheid is Gods dienares, Zijn instrument. Immers, ‘Alle ziel zij den machten over haar gesteld, onderworpen; want er is geen macht dan van God, en de machten die er zijn, die zijn van God geordineerd’ (Rom. 13:1). De overheid is een zegen en de rechtstaat geeft veiligheid en geborgenheid, zodat God naar Zijn Woord gediend kan worden. De overheid verzaakt echter haar roeping als zij zichzelf tot god maakt en zich niet onderworpen acht aan Gods wet. De SGP ziet het als haar roeping de overheid telkens op haar Bijbelse opdracht te wijzen. De weg van God af is destructief. Dan vertoont de rechtsstaat rafels en raakt zij in verval.

Als de mens zichzelf een heer maakt van leven en dood, maakt de mens zichzelf tot god. De SGP heeft in het achterliggende jaar het abortusdebat nieuw leven in geblazen. Zoveel ongewenste zwangerschappen worden afgebroken. Leven in de moederschoot wordt beëindigd. Het euthanasiedebat kreeg een nieuwe dimensie. Acht iemand zijn of haar leven voltooid dan moet facilitering van de dood mogelijk zijn. Ook daar keerde de SGP zich tegen. ‘God heeft den mens naar Zijn beeld gemaakt’ (Gen. 9:6b).

Het neoliberalisme kreeg ruim baan. Het individu is god. Zijn of haar gevoelens moeten gehonoreerd worden. Dat blijkt o.a. uit de losse huwelijksmoraal. De maximale vrijheid van het individu leidt tot minimale vrijheid of zelfs tot dwang voor hen die naar de ordening van Gods geopenbaarde wil hun leven willen inrichten. Gods Woord moet uit het publieke domein. De SGP stond ook in het achterliggende jaar ervoor Gods Woord juist tot meerde erkenning te brengen in de samenleving.

Het politieke landschap is gefragmentariseerd. De ideologie van het populisme tiert welig op de voedingsbodem van maatschappelijke onvrede. Het wereldgebeuren is instabiel. Schokkende gebeurtenissen vinden er plaats. Terroristische aanslagen zetten maatschappelijke verhoudingen op scherp. Onze samenleving raakt ontwricht.

De Staatkundig Gereformeerde bestuurders en volksvertegenwoordigers hebben – zij het in alle gebrek – het Bijbels getuigenis laten klinken in deze context. Zij staan in de frontlinie. Strijd is kenmerkend, maar Gods Woord getuigt ook: ‘Want ik weet dat de HEERE groot is, en dat onze Heere boven alle goden is’ (Psalm 135:4). De HEERE staat over al boven.

Het Hoofdbestuur en de diverse geledingen hebben in het achterliggende jaar vele activiteiten ontplooid ten dienste van dit Bijbelse getuigenis. De verantwoording daarvan vindt u in dit jaarverslag.

1. Staatkundig Gereformeerde Partij

1.1 Bestuur & Organisatie

Bestuur
In de op 16 april 2016 gehouden algemene vergadering is drs. P.A. Zevenbergen herkozen als lid van het Hoofdbestuur en zijn J.W. Benschop, ds. M. Klaassen, ds. G.W.S. Mulder gekozen in de vacature van respectievelijk J.P. Tanis MBA, prof.dr. H. van den Belt en ds. W. Visscher.

Onze plv. partijvoorzitter, ds. A. van Heteren, ontving zaterdag 19 november 2016 mede voor zijn werkzaamheden voor de SGP een koninklijke onderscheiding. HB-lid ing. B. van de Weerd is per 27 mei 2016 benoemd als burgemeester van Nunspeet.

Het Hoofdbestuur bestaat op 31 december 2016 uit de volgende personen:

• M.F. van Leeuwen	Partijvoorzitter
• ds. A. van Heteren	Plv. partijvoorzitter
• drs. P.A. Zevenbergen	Secretaris
• J.W. Keuken MBA	Penningmeester
• mr. P.J. den Boef	
• mr. L.G.I. Barth	
• J.W. Benschop	
• prof.dr.ir. A.G. Bregman	
• mr. M.J.W. Hoek	
• ds. M. Klaassen	
• ir. L. de Knegt	
• ds. G.W.S. Mulder	
• ds. A. Vlietstra	
• P.T. de Vries	
• ing. B. van de Weerd	

Het Hoofdbestuur en het dagelijks bestuur hebben in 2016 in totaal zes keer vergaderd. Als adviseur zijn bij de vergaderingen van het Hoofdbestuur aanwezig mr. C.G. van der Staaij (voorzitter Tweede Kamerfractie van de SGP) en drs. J.W. van Berkum (directeur partijbureau).

Personeel
De totale personele bezetting is op 31 december 2016 als volgt:

• drs. J.W. van Berkum	directeur partijbureau
• mw. H.W. Buurveld-Boer	huishoudelijk medewerkster (parttime)
• W. Doeleman	adviseur bestuurders(vereniging) (parttime)
• mw. S.E. van der Elst-Vijfhuizen	secretarieel-administratief medewerkster (parttime)
• W. Goudriaan	adviseur communicatie
• mw. C.W. de Jong	medewerkster communicatie
• mw. drs. S. Paul-Cammeraat	secretarieel-administratief medewerkster (parttime)
• drs. H. Pool	adviseur afdelingen en kiesverenigingen
• mw. C.W. Pors-de Visser	secretarieel-administratief medewerkster (parttime)
• mw. J.C. van Putten-van Dieren	administratief medewerkster (tijdelijk)
• J.S. van der Ree Doolaard	eindredacteur De Banier (parttime)
• mw. A.C. Weerheim	managementassistente
• mw. J. Weerheim	administratief medewerkster (tijdelijk)
• mw. M. Westerhout	administrateur

A. van Huizen was t/m 29 februari 2016 als stagiair werkzaam op het partijbureau om het jaarthema ‘Samenleven is een wérkwoord’ uit te werken.
Vanaf 1 december 2016 verricht mw. K.J. Weerheim als stagiair voor twee dagen per week werkzaamheden ter ondersteuning van de verkiezingscampagne.

Wetenschappelijk instituut

- drs. J.A. Schippers — directeur
- mw. mr. C.A. van der Tang-Everse — wetenschappelijk medewerkster

SGP-jongeren

- N. Bakker — beleidsadviseur

Het managementteam bestaande uit de heren Schippers, Bakker en Van Berkum vergadert in beginsel een keer per maand, terwijl er een maandelijks werkoverleg is met de medewerkers die in dienst zijn van de partij.

Overleg met de Partijadviesraad

Het Hoofdbestuur heeft in 2016 twee keer vergaderd met de Partijadviesraad. De Partijadviesraad fungeert voor het Hoofdbestuur als representatief adviesorgaan en klankbordgroep uit de achterban van de partij. Tijdens beide vergaderingen zijn concepten van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen besproken. Op de tweede vergadering is tevens gereflecteerd op de studie 'Gerechtigheid verhoogt een volk. Bijbels genormeerde politiek in een democratische rechtsstaat'. De Partijadviesraad bestaat uit negentien personen uit verschillende geledingen van de partij. De leden zijn: drs.ing. G.H. Averesch, mr. C.P.W. van den Berg, prof.dr.ir. H. Boersma, ir. G.H. ten Bolscher, drs. M. Bossers, dr.ir. S.M. de Bruijn, C.C. Cornet, A.J. Flach, W. Hazeleger, L. Kisteman, G.R. van Leeuwen, J.J. Luteijn, drs. D. van Meeuwen, T.A. Meijboom, C. Oomen, T.A. Stoop, L. van der Tang, M. Uitbeijerse en H.J. van der Wind.

Commissies

Het afgelopen jaar waren diverse door het Hoofdbestuur ingestelde commissies actief:

- Strategiecommissie. Deze commissie bewaakt de uitvoering van het door het Hoofdbestuur vastgestelde Integraal Strategisch Beleidsplan. Bestuursleden en medewerkers van de Partij, Wetenschappelijk Instituut, SGP-Jongeren en Tweede Kamerfractie zijn in deze commissie vertegenwoordigd.
- Commissie 'Dragen van regeringsverantwoordelijkheid'. Deze commissie heeft naar aanleiding van de ervaring van de laatste jaren zich bezonnen op het vraagstuk van het dragen van regeringsverantwoordelijkheid. In *De Banier* van mei 2016 is in een artikel de uitkomst van deze bezinning gepubliceerd.
- Commissie 'Dragen van bestuurlijke verantwoordelijkheid'. Deze commissie heeft bijeenkomsten voorbereid waarin het dragen van regeringsverantwoordelijkheid in relatie tot lokale en provinciale principiële dilemma's centraal staat. SGP-politici en -bestuurders worden hiermee in toenemende mate geconfronteerd. Met het oog op de toekomst wil het Hoofdbestuur handvatten geven binnen welke kaders een SGP'er op een geloofwaardige wijze politicus, bestuurder of bestuurslid kan zijn en blijven. In 2016 zijn zes goedbezochte regiobijeenkomsten gehouden.
- Jubileumcommissie '100 jaar SGP'. Deze commissie bereidt het 100-jarig jubileum van de partij voor. Een van de activiteiten betreft het schrijven van een jubileumboek. Daaraan wordt gewerkt door dr. W. Fieret.
- In opdracht van het Hoofdbestuur heeft het Wetenschappelijk Instituut voor de SGP een adviesstudie uitgegeven over het bedrijven van politiek op basis van de Bijbel in een democratisch bestel. Dit vraagstuk is vanuit Bijbels-theologisch, staatsrechtelijk en historisch perspectief benaderd. De totstandkoming van deze studie is begeleid door een commissie waarin o.a. leden van het Hoofdbestuur en bestuursleden van het Wetenschappelijk Instituut participeerden. Op dinsdagavond 28 juni 2016 is de bundel 'Gerechtigheid verhoogt een volk. Bijbels genormeerde politiek in een democratische rechtsstaat' gepresenteerd. Om de bespreking van dit thema binnen de afdelingen en kiesverenigingen te bevorderen is een handreiking met gespreksvragen opgesteld. Tevens is een Hoofdbestuurslid op verzoek beschikbaar om tijdens een ledenvergadering een toelichting op de studie te geven. Diverse afdelingen en kiesverenigingen hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

Overleg met Landelijk Bestuur van de ChristenUnie

Elk jaar wordt overleg gevoerd met het Landelijk Bestuur van de ChristenUnie. In 2016 is er één keer een overleg geweest. De voorzitters van beide besturen houden tussentijds bilateraal informeel contact. Er is sprake van een open en constructief overleg in een ontspannen sfeer met oog voor wederzijdse verschillen, aandacht voor de vele overeenkomsten en vooral een besef van de noodzaak om elkaar in het belang van een Bijbels genormeerde politiek te willen versterken. Een afgevaardigde van het Hoofdbestuur woont zo mogelijk de algemene vergaderingen van de ChristenUnie bij om mede daardoor blijk te geven van wederzijds meeleven.

Integraal Strategisch Beleidsplan
In 2016 is opnieuw veel energie gestoken in de uitvoering van het Integraal Strategisch Beleidsplan (ISB) 2014-2018. In het ISB zijn de volgende strategische thema's opgenomen:
1. verbinding onderhouden met trouwe achterban;
2. verbinding leggen en vasthouden met nieuwe stemmers;
3. vitale partij (te interpreteren als onderlinge verbinding);
4. verbonden met samenleving.

Per thema zijn strategische doelen en acties geformuleerd. De belangrijkste acties worden in de volgende paragrafen genoemd.

1.2 Ondersteuning van afdelingen en kiesverenigingen

Omvorming van kiesvereniging tot afdeling
Per 1 januari 2015 kent de partij een duale partijstructuur die bestaat uit kiesverenigingen en afdelingen. In de nieuwe structuur zijn de gemeentelijke kiesverenigingen en provinciale verenigingen omgevormd tot gemeentelijke afdelingen en provinciale afdelingen. Op plaatselijk niveau kent de partij zowel plaatselijke kiesverenigingen als afdelingen. Plaatselijke kiesverenigingen kunnen zich vrijwillig omvormen tot afdeling.

Per 1 januari 2016 zijn er 51 plaatselijke afdelingen: Achterhoek, Albrandswaard, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Apeldoorn, Barendrecht, Beekbergen, Benschop-Polsbroek, Breukelen/Maarssen, Cromstrijen, Elburg-Doornspijk, Enschede, Epe, Giessenlanden, Gameren-Nieuwaal, Goedereede, Goes, Gouda, Harderwijk (Hierden), Hendrik-Ido-Ambacht, Kampen, Kapelle, Krimpen aan den IJssel, Kruiningen, Leiderdorp e.o., Leusden, Liesveld, Middelburg, Nederhemert, Nijkerk, Noord-Beveland, Nunspeet, Oldebroek, Oostflakkee, Oud-Beijerland, Renswoude, Rhenen, Rotterdam, Sliedrecht, Soest-Baarn-Eemnes, Terneuzen, Veenendaal, Veere, Voorst, Waddinxveen, Woerden, Woudenberg, Zaanstad e.o., Zeist, Zoetermeer en Zwijndrecht.

In 2016 hebben diverse kiesverenigingen besloten zich per 1 januari 2017 om te vormen tot afdeling. Dat betekent dat er per 1 januari 2017 weer 15 afdelingen zijn bijgekomen: Bennekom, Bunschoten, De Ronde Venen, Gorinchem, Haarlemmermeer, Heerde-Wapenveld, Katwijk, Krimpenerwaard, Middelharnis/Sommelsdijk, Noordoostpolder, Schouwen-Duiveland, Voorne Putten (voorheen Spijkenisse), Sprang-Capelle, Yerseke en Zuidplas.

Om de verenigingen bij de omvorming te ondersteunen, is een stappenplan opgezet. Tevens zijn ondersteuningsavonden georganiseerd. Tijdens deze avonden zijn de belangrijkste veranderingen besproken, is met elkaar van gedachten gewisseld over de vraag wat het SGP-partijbureau kan betekenen om besturen van afdelingen zo goed mogelijk te ondersteunen en zijn ideeën uitgewisseld om de vitaliteit van afdelingen te versterken. Deze avonden zijn als nuttig en zinvol ervaren.

Financiële administratie afdelingen
Het partijbureau verzorgt de contributie-inning van de landelijke leden die zijn toegewezen aan een afdeling. Om deze contributie-inning zo efficiënt mogelijk te organiseren is in 2016 een proef gestart met digitaal betalen. De uitkomsten van deze proef waren positief. Daarop is besloten in 2017 ook de contributie-inning te automatiseren.

Vitalisering afdelingen/kiesverenigingen
In 2016 zijn er weer diverse vitaliseringsbijeenkomsten verzorgd voor afdelingen en kiesverenigingen. In het kader van de omzetting van plaatselijke kiesvereniging naar plaatselijke afdeling is een vitaliseringsavond verzorgd voor de plaatselijke afdelingen Kampen en Oostflakkee. Daarnaast zijn er vitaliseringsessies verzorgd voor Achterhoek, Capelle aan den IJssel, Geldermalsen, Noordoostpolder en Urk. In 2016 zijn de uitkomsten van een enquête over de vitaliteit van SGP-afdelingen en kiesverengingen binnengekomen. Deze zullen in 2017 worden verwerkt. De bedoeling is om een aantal diepte-interviews plaats te laten vinden over de uitslag. Het belangrijkste is dat er met deze uitslag van de enquête een soort van nulmeting is en er nieuwe stappen gezet kunnen worden in het vitaliseringsproces als duidelijk is waar de vragen zitten.

Witte vlekken
De SGP heeft zich voor de periode 2014-2018 nadrukkelijk het doel gesteld om het aantal gemeenten waar ze politiek vertegenwoordigd is, uit te breiden. Om aan deze doelstelling te werken is in 2015 een zogeheten 'witte vlekkenplan' opgesteld. De bedoeling is om uit alle plaatsen waar een raadszetel mogelijk

is, maar waar die nu niet is, SGP'ers bij elkaar te brengen en samen een start te maken met het deelnemen aan de verkiezingen van 2018.
Het partijbureau heeft in 2016 veel tijd geïnvesteerd in dit zogeheten witte vlekkenplan. In het voorjaar zijn hiervoor drie succesvolle en goedbezochte startbijeenkomsten gehouden in Drachten, Apeldoorn en Zeist. Plaatselijke afdelingen en kiesverenigingen en ook provinciale afdelingen zijn op deze bijeenkomsten gevraagd aan de slag te gaan in deze witte vlekken. Op elke bijeenkomst leverde een Kamerlid een bijdrage ter motivatie. In het najaar zijn er met behulp van afdeling Bunschoten inspiratiebijeenkomsten georganiseerd. De SGP in Bunschoten ging namelijk bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 van 0 naar 2 raadszetels. De Tweede Kamerfractie levert d.m.v. driebijeenkomsten (een bijeenkomst met drie Kamerleden) actief een bijdrage aan het witte vlekkenplan.

Ledenwerving
2016 was het jaar van de ledenwerfcampagne. Eind 2015 is deze campagne voorbereid. Allereerst wordt gefocust op afdelingen/kiesverenigingen. Ze zijn benaderd om een ledenwerfbox te bestellen, met daarin nieuwe ledenwerffolders en inschrijfformulieren. De online-ledenwerfcampagne in de week van Prinsjesdag en de Algemene Beschouwingen was een succes. De SGP was goed zichtbaar op RD.nl, CIP.nl en op Facebook/Instagram. Via de website meldden zich vervolgens nieuwe leden aan. Er zijn drie folders ontwikkeld voor de doelgroep jongeren. De folders 'Tijd voor de overstap', 'Maak je ouders lid' en 'Word ook lid van de SGP' moeten er voor zorgen dat respectievelijk 28-jarige SGPJ'ers SGP-lid worden, familieleden van jongeren ook enthousiast worden voor de SGP en SGPJ'ers in gebieden van afdelingen gebruik maken van het combi-lidmaatschap. De ledenwerfcampagne heeft geresulteerd in 1482 nieuwe leden. In 2016 is het lidmaatschap van 1286 leden beëindigd. Per 1 januari 2017 heeft de partij 30.122 leden. Dat is een groei van 196 leden ten opzichte van 1 januari 2016 (29.928).
Naast leden kent de SGP ook begunstigers. Het begunstigerschap is bedoeld voor personen die sympathie hebben voor de SGP, de partij willen steunen, maar de grondslag niet onderschrijven.

Jaarthema
Per 1 september 2015 is A. van Huizen als stagiair aan de slag gegaan om het jaarthema 2016 'Samenleven is een wérkwoord' grondig voor te bereiden. Eindresultaat is een communicatieplan met aandacht voor de rol van de landelijke partij (partijbureau, Tweede Kamer, SGP-Jongeren en Wetenschappelijk Instituut), politici (Statenleden, waterschapbestuurders, wethouders, raadsleden) en bestuursleden van afdelingen en kiesverenigingen. In 2016 zijn afdelingen en kiesverenigingen (ook fracties) voorzien van allerlei handreikingen:

- Handreiking Bijbelgedeelten
- Handreiking Bijeenkomsten
- Handreiking Kerken betrekken
- Handreiking SGP-actiedagen
- Handreiking Sprekers

Diverse afdelingen en kiesverenigingen organiseerden een bijeenkomst in het kader van het jaarthema. Ook hebben een tiental afdelingen/kiesverenigingen actief meegedaan aan de SGP-actiedagen op 11 en 12 mei die in het kader van het jaarthema zijn georganiseerd.

Op vrijdag 25 november 2016 is het jaarthema 'Samenleven is een wérkwoord' afgesloten met het najaarscongres 'Tussen wal en schip'. Centraal op dit congres stond de problematiek van kwetsbare mensen die zich aan de rand van de samenleving bevinden. Vaak kampen zij met combinaties van problemen op allerlei leefgebieden. Nagedacht is over de vraag hoe we voorkomen dat zij tussen wal en schip raken. Aan het congres is o.a. een bijdrage geleverd door: staatssecretaris M. van Rijn, C. Vader (directeur Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg), C.A. Oosterwijk (SGP-wethouder in Krimpen aan den IJssel) en B. Staat (raadslid CU-SGP te Dordrecht). Er zijn diverse workshops gehouden.

Publicatieplatform
Op dit platform kunnen besturen van afdelingen en kiesverenigingen allerlei documenten, PR-materialen en drukwerk aanpassen en bestellen in de huisstijl van de SGP. In de toekomst zal dit platform worden uitgebreid met nieuwe producten. Door middel van dit publicatieplatform is een uniforme uitstraling van lokale SGP-uitingen geborgd en zijn de kosten voor de afdelingen en kiesverenigingen laag, omdat zij alleen drukkosten betalen en geen vormgevingskosten.

1.3 Ondersteuning van politici

Op 4 november 2016 heeft de oprichtingsvergadering van de SGP-bestuurdersvereniging plaatsgevonden. De bestuurdersvereniging heeft op deze vergadering haar statuten en beleidsplan vastgesteld. Voor de

financiering van de vereniging zal het Hoofdbestuur tot de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 haar verantwoordelijkheid nemen. Op 31 december 2016 telde de vereniging 140 leden.

Bestuur
De samenstelling van het bestuur was in 2016 als volgt:
- mr.drs. P. Verhoeve, functie: burgemeester Oudewater (voorzitter)
- A. de Kruijf, functie: wethouder gemeente Barneveld (vicevoorzitter)
- ir. H.J.A. Ruissen, functie: raadslid gemeente Krimpen a/d IJssel (secretaris)
- A.I.G. Dorst, functie: Statenlid Zeeland (penningmeester)
- G. van Leeuwen, functie: Statenlid Utrecht
- B.J. van Vreeswijk, functie: heemraad waterschap Vallei & Veluwe
- A.J. Flach, functie: wethouder gemeente Hendrik-Ido-Ambacht
- ing. C. verloop, functie: raadslid Tholen/bestuurslid waterschap Scheldestromen
- drs. W.J. van Duijn, functie: raadslid Katwijk

Het (interim)bestuur is bijeen geweest op 12 april, 22 juni, 27 september en 27 oktober 2016. Vanuit het SGP-partijbureau is W. Doeleman sinds 1 mei 2016 adviseur bestuurders(vereniging).

Activiteiten
Symposium vluchtelingenproblematiek
Aansluitend na de opstartvergadering op 4 november organiseerde de SGP-bestuurdersvereniging een symposium over de vluchtelingenproblematiek. Hierin blikten bestuurders en volksvertegenwoordigers terug op de achterliggende periode. Daarbij werden diverse bestuurlijke dillema's belicht en geëvalueerd. Inleiders op deze middag waren A. de Kruijf (wethouder Barneveld), E.J. Nieuwenhuis (wethouder Lisse) en S.C. Brouwer (raadslid Woerden).

Bestuurdersdag
De bestuurdersdagen worden georganiseerd voor de SGP-burgemeesters, SGP-wethouders en de gedeputeerde. In 2016 is twee keer een bestuurdersdag gehouden. Op 8 april waren de SGP-bestuurders te gast in Reimerswaal. De gemeenten Krimpen a/d IJssel en Krimpenerwaard organiseerden de bestuurdersdag op 11 november. De gastgemeente stelt een divers programma samen om alle ins en outs van de gemeente te laten zien.

Waterschapsplatform
Het Waterschapsplatform is een netwerk van SGP'ers die lid zijn van het Algemeen of Dagelijks Bestuur van een waterschap of die vanuit hun kennis of ervaring interesse hebben voor het thema 'water' en 'waterschappen'. Het Waterschapsplatform organiseerde op 8 april een bijeenkomst, hier was het waterschap Zuiderzeeland de gastlocatie. 16 september werd er een tweede bijeenkomst georganiseerd in Bleiswijk. De organisatie lag toen in handen van het waterschap Schieland en de Krimpenerwaard.

SGP politici en bestuurders per 31-12-2016	
Raadsleden	283
Wethouders	54
Burgemeesters	9
Statenleden	12
AB-leden waterschap	13
DB-leden waterschap	4
Statenleden	12
Gedeputeerden	1
Totaal:	**388**

Statenledenbijeenkomst
De Statenleden hebben tweejaarlijks een overleg met de Kamerfracties. Het eerste overleg vond plaats op 11 juni in Gouda. Op deze vergadering werden diverse zaken besproken die raakvlakken hadden met het werk van beide vertegenwoordigers. De Statenfractie Zuid-Holland organiseerde op 9 december een werkbezoek voor de Statenleden en Kamerleden. Dit bezoek stond volledig in het teken van landbouwbeleid.

Burgemeesters
Op 8 juli had een afvaardiging van SGP-burgemeesters een overleg met het SGP Hoofdbestuur. Hier werden diverse aangelegen thema's besproken. Vrijdag 27 mei 2016 is ing. B. van de Weerd geïnstalleerd als burgemeester van Nunspeet. Per 1 oktober 2016 is M. Houtman gestopt als burgemeester van Leerdam. Sinds 1 april 2013 was hij waarnemend burgemeester.

Dienstverlening
De adviseur bestuurders(vereniging) ondersteunde in secretariële zaken op alle landelijk georganiseerde activiteiten. Daarbij ondersteunde hij het (interim)bestuur van de SGP-bestuurdersvereniging in het bestuurswerk en activiteiten. Daarnaast beantwoordde hij vragen van bestuurders en volksvertegenwoordigers over rechtspositionele, politiek-tactische of juridische kwesties. Dit jaar kwamen vooral principiële vraagstukken voorbij.

Externe contacten
Met het ministerie van BZK is meegepraat over het aanzien van het ambt en over een mogelijke vernieuwing van het lokaal bestuur. Dit overleg werd gevoerd met de ambtelijke top van het ministerie. Vanuit de SGP nam een bestuurslid van de SGP-bestuurdersvereniging en de adviseur deel aan het overleg. Deze overleggen vonden plaats op 21 april en 23 november. Er is drie keer een bijeenkomst geweest met bestuurdersverenigingen van andere landelijke partijen. Op 16 december organiseerde de gezamenlijke bestuurdersverenigingen een symposium over 'volksvertegenwoordiger zijn nieuwe verbanden'. In dit symposium participeerde diverse SGP bestuurders.

Kernwaarden (lokaal) bestuur
In opdracht van het SGP Hoofdbestuur is een commissie samengesteld uit bestuurders en volksvertegenwoordigers die nadenken over kernwaarden in het (lokaal) bestuur. In een aantal vergaderingen zijn Bijbelse kernwaarden doordacht en principes in de praktijk geformuleerd. Deze praktische notitie moet een verdiepingsslag geven over hoe identiteit zich weerhoudt tot ons politiek handelen. In 2017 zullen deze kernwaarden in een notitie worden gedeeld.

1.4 Communicatie en informatievoorziening

Communicatieplan
Een belangrijke doelstelling van het Integraal Strategisch Beleidsplan van de SGP is om meer bekendheid te geven aan de tien speerpunten van de partij: Vóór een Christelijk Nederland, Vóór het gezin, Vóór het leven, Vóór de ander, Vóór de zondagsrust, Vóór de veiligheid, Vóór een verantwoorde vrijheid, Vóór een duurzame leefomgeving, Vóór Israël, Vóór een gezonde economie. Om deze doelstelling te realiseren is een communicatieactieplan opgesteld. Uitgangspunt is dat mediabijdragen zoveel mogelijk worden gelinkt aan één van de speerpunten.

Website
Op 15 september 2016 is de nieuwe website van de SGP online gegaan. Aan de voorbereidingen daarvoor is veel werk verbonden geweest. Er is een plan van eisen opgesteld. Onder de nieuwe website hangen direct de websites van de Eerste- en Tweede Kamer, Eurofractie, Wetenschappelijk Instituut en een link naar de contactgegevens van de decentrale afdelingen, fracties en verenigingen. De SGP-Jongeren hebben een eigen website. In de paginastructuur is wel een directe link naar deze site opgenomen. Alle tien speerpunten hebben een eigen zogeheten landingspagina. De nieuwe website is 'responsive'. Dat wil zeggen dat de inhoud van de site goed te lezen is, ongeacht het apparaat dat wordt gebruikt.

De sites van de afdelingen en kiesverenigingen zijn ook vernieuwd. In het najaar zijn er diverse websitecursussen gegeven voor webmasters, zodat zij in staat zijn de nieuwe website te vullen. Per 31 december 2016 is de oude website niet meer beschikbaar. Er wordt nog gewerkt aan een besloten gedeelte voor bestuurders en bestuursleden waarop informatie kan worden geplaatst die alleen via een inlog toegankelijk is.

Nieuwsbrieven
Er verschijnen drie soorten digitale nieuwsbrieven:
- een algemene nieuwsbrief om leden en andere belangstellenden op de hoogte te houden van politiek nieuws.
- een nieuwsbrief voor plaatselijke afdelingen/kiesverenigingen om besturen te motiveren, te inspireren en handvatten te geven voor hun bestuurlijke activiteiten.
- een nieuwsbrief voor politici om hen te ondersteunen in hun politieke activiteiten.

De Banier
In het afgelopen jaar is *De Banier* 10 keer verschenen. Alle nummers zijn gratis aan alle leden toegezonden. Daarnaast zijn er zo'n 300 abonnees, niet-leden, op het partijblad. Door de toezending van het blad aan alle leden van de partij wordt geprobeerd de betrokkenheid van de leden bij de partij te vergroten. De direct voor besturen van afdelingen/kiesverenigingen en politici bestemde informatie wordt gecommuniceerd door middel van digitale nieuwsbrieven. De Banier wordt verzonden via Erdee Distributie. Met ingang van 1 januari 2016 verschijnt De Banier in een nieuwe layout.

Beurzen
In februari was de SGP aanwezig op de Wegwijsbeurs te Rotterdam, in mei op de Nederland Zingtdag in de Jaarbeurs te Utrecht en in september met een stand op de 50-Plusbeurs in Utrecht.

Bijeenkomsten
- Op 1 oktober 2016 is er een Open dag gehouden in de Tweede Kamer voor nieuwe leden.
- In 2016 zijn de voorbereidingen gedaan voor een SGP-familiedag die D.V. 20 mei 2017 in Ouwehands Dierenpark wordt gehouden.
- Er is een SGP-ondernemersplatform dat moet zorgen voor een goede informatie-uitwisseling tussen de SGP en het bedrijfsleven. Inmiddels zijn ca. 150 ondernemers lid van het platform. Elk jaar worden bijeenkomsten georganiseerd om met elkaar van gedachten te wisselen. Vrijdag 22 april organiseerde het ondernemersplatform een bezoek aan de gemeente Rotterdam en De Haven. Op het stadhuis vond een gedachtewisseling plaats met burgemeester ing. A. Aboutaleb. Op vrijdag 23 september is er een bijeenkomst georganiseerd over het thema 'Hoe versterken we de Nederlandse economie?'. Spreker was o.a. minister van Financiën, ir. J.R.V.A. Dijsselbloem.
- De SGP heeft in samenwerking met de SGP-jongeren een aanbod opgesteld voor kiesverenigingen, afdelingen, jeugdverenigingen, kerkelijke gemeenten en scholen om themabijeenkomsten te organiseren.

1.5 Organisatie verkiezingen

Gemeenteraadsverkiezingen
Ter voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen wordt er gewerkt aan het Handboek Campagne Gemeenteraadsverkiezingen 2018. De eerste drie documenten zijn gereed:

- Handleiding 1: Besturen in verkiezingstijd
- Handleiding 2: Kandidaatstelling
- Handleiding 3: Verkiezingsprogramma
- Handleiding 4: Campagneplan

De volgende handleidingen zullen in de loop van 2017 verschijnen:

- Handleiding 5: Campagnevoeren
- Handleiding 6: Coalitieonderhandelingen
- Handleiding 7: Evaluatie en permanente campagne
- Raamwerk verkiezingsprogramma

Tweede Kamerverkiezingen
2016 stond vooral in het teken van de voorbereiding van de Tweede Kamerverkiezingen die D.V. woensdag 15 maart 2017 zijn gehouden. Het centrale thema voor de verkiezingscampagne is 'Stem voor het leven'.

De verkiezingsprogrammacommissie heeft een conceptverkiezingsprogramma opgesteld. Voor het eerst is dit programma door de algemene vergadering van de partij vastgesteld. Afdelingen en kiesverenigingen konden amendementen indienen. Er zijn 90 amendementen ingediend. Deze zijn door het Hoofdbestuur van een preadvies voorzien en op de algemene vergadering van 14 januari 2017 behandeld. De betrokkenheid van leden en besturen bij de totstandkoming van het verkiezingsprogramma wordt positief gewaardeerd. Ook de Partijadviesraad heeft een gewaardeerde bijdrage geleverd.

De selectieadviescommissie heeft een concept kandidatenlijst opgesteld. Alle plaatselijke kiesverenigingen en afdelingen zijn in de gelegenheid gesteld hiervoor kandidaten aan te dragen. Na consultatie van de plaatselijke afdelingen en kiesverenigingen heeft het Hoofdbestuur de kandidatenlijst vastgesteld.

De campagnecommissie heeft de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen voorbereid. In het voorjaar is er een brainstormbijeenkomst georganiseerd waarbij zowel medewerkers van het partijbureau als de Tweede Kamerfractie waren betrokken. Met elkaar is nagedacht over campagnethema's voor de verkiezingen. Mede naar aanleiding daarvan is een campagneplan opgesteld. Verder zijn verkiezingsmaterialen ontwikkeld (posters, folders, video's, etc.). Er worden zogeheten regiobijeenkomsten georganiseerd voor het contact met de eigen achterban. Daarnaast wordt ook deelgenomen aan campagnebijeenkomsten die door externe partijen worden georganiseerd. Hiervoor worden zoveel mogelijk alle 30 kandidaten op de lijst ingezet.

2. Wetenschappelijk Instituut voor de SGP

2.1 Inleiding

Het Wetenschappelijk Instituut voor de Staatkundig Gereformeerde Partij (WI-SGP), dat wordt beheerd door de Guido de Brès-Stichting, is de 'denktank' ten behoeve van de SGP. Het WI-SGP onderzoekt zelfstandig politieke en maatschappelijke vraagstukken, met als doel kennis en inzicht te verwerven. Het instituut bevordert de ontwikkeling van de staatkundig-gereformeerde visie op alle relevante beleidsterreinen. Met dit verslag willen bestuur en directeur verantwoording afleggen aan donateurs en vrienden van de Stichting, aan de leden en het Hoofdbestuur van de SGP over de activiteiten van het instituut in het jaar 2016.

2.2 Bestuur

In het verslagjaar telde het bestuur van de Guido de Brès-Stichting negen leden. Bestuurslid prof. dr. H. van den Belt is per 31 maart 2016 teruggetreden als bestuurslid van de Stichting. In zijn plaats heeft het bestuur ir. L. de Knegt uit Barneveld benoemd. Eind 2016 waren de bestuursleden dr. R. Bisschop en dr. ir. J. van den Brink aftredend. Beide bestuursleden zijn herbenoemd voor een termijn van vier jaar.

Het bestuur is per 31 december 2016 als volgt samengesteld [tussen haakjes staat evt. de bestuursfunctie]:
- mr. A. Klaassen [voorzitter], specialist in arbeidsrecht bij BVD Advocaten te Barneveld;
- dr.ir. J.S. van den Brink [secretaris], principal scientist bij Philips Healthcare te Best en raadslid van de gemeente Geldermalsen;
- J.J. Zoeteman RA [penningmeester], registeraccountant bij Lentink De Jonge te Harderwijk;
- dr. R. Bisschop, Veenendaal, lid van de SGP-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
- dr. A. Goudriaan, universitair docent patristiek en vroegmoderne theologiegeschiedenis aan de faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam;
- ir. L. de Knegt, software consultant bij Infor Global Solutions, raadslid van de gemeente Barneveld en lid van het SGP Hoofdbestuur;
- dr. J.J. Meeuse, internist bij het Algemeen Ziekenhuis Rivierenland;
- Mevr. dr. M. Verduijn, beleidsadviseur voor het Consortium Kwaliteit van Zorg van de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra;
- prof.dr.ir. W. de Vries,onderzoeker globale milieuvraagstukken en buitengewoon hoogleraar milieusysteemanalyse aan Wageningen Universiteit en Research Centrum.

Het bestuur vergaderde in 2016 vijf keer: op 8 februari, 11 april, 13 juni, 19 september en 14 november. Verder heeft op 6 juli de jaarlijkse contactdag van bestuur en personeel plaatsgevonden.

2.3 Personeel

Per 1 januari 2016 had het Wetenschappelijk Instituut twee personeelsleden in dienst. De functie van directeur (1,0 fte) wordt vervuld door drs. J.A. Schippers. mr. C.A. van der Tang-Everse is werkzaam als wetenschappelijk beleidsmedewerker (0,8 fte) bij het Wetenschappelijk Instituut.

Verder was in 2016 René Heij MA uit Ermelo voor een stageperiode en van september t/m december als tijdelijk medewerker aan het Wetenschappelijk Instituut verbonden. Hij heeft gewerkt aan een onderzoek naar het beroep op de Bijbel in de politiek en een publicatie daarover voorbereid.

Voor administratieve ondersteuning van het Wetenschappelijk Instituut is in 2016 gebruik gemaakt van de dienstverlening van personeel dat in dienst is van de partij. De secretariële ondersteuning, alsook de donateurs- en abonnementenadministratie wordt verzorgd door drs. S. Paul-Cammeraat. Verder heeft zij de advertentiewerving voor het kwartaaltijdschrift *Zicht* behartigd. M. Westerhout heeft in 2016 zorg gedragen voor de financiële administratie en verslaglegging.

2.4 Publicaties

In 2016 zijn diverse publicaties uitgebracht en is gewerkt aan diverse projecten die nog zullen leiden tot een publicatie.

Ontwikkelingssamenwerking
Mr. C.A. Everse (red.), Recht omarmen. Christelijke politiek in de strijd tegen onrecht en armoede, [ReflectorReeks nr 4], Apeldoorn 2016, 160 blz., ISBN 978-94-627-83881
In dit boek wordt benadrukt dat armoede veel meer is dan 'gebrek aan geld'. Ook wordt armoede niet alleen maar veroorzaakt door gebrek aan zelfdiscipline of bijvoorbeeld corrupte elites. Op basis van dit onderzoek wordt een veelomvattende aanpak van armoedebestrijding bepleit. Dit betekent niet alleen hulp in de vorm van financiële middelen, onderwijs en technische ondersteuning; ook het tegengaan van onrecht, sociale uitsluiting, misbruik van macht, milieuvervuiling en erosie zijn van groot belang om armoede in de wereld effectief tegen te gaan. Mensen ontvangen rijkdom van God om er andere mensen mee te helpen. Vrijgevigheid is een maatschappelijke deugd die de overheid moet stimuleren. Naast de fiscale giftenaftrek kunnen vooral decentrale overheden een belangrijke rol vervullen door lokale partnerschappen aan te gaan die verbondenheid en verantwoordelijkheid bevorderen. Verder kan de voedselzekerheid worden verbeterd door de enorme verspilling van voedsel tegen te gaan.
Bij de totstandkoming van deze publicatie waren betrokken: drs. E.J. Brouwer, Nelline Boers, drs. Henk-Jan
Ebbers, mr. Corry-Anne Everse, dr. Henk Kievit, drs. Eddie Krooneman, Hans van 't Land, drs. Jan Schippers en drs. Arco Vuik. Publicatie en presentatie vonden plaats op 14 maart 2016.

Theocratiestudie
Drs. J.A. Schippers (red.), Gerechtigheid verhoogt een volk. Bijbels genormeerde politiek in een democratische rechtsstaat, Apeldoorn 2016, 269 blz., ISBN 978-94-029-00040
Op verzoek van het Hoofdbestuur van de SGP heeft het WI-SGP een studie verzorgd over de wijze waarop Bijbelse uitgangspunten voor de staatkundig gereformeerde politiek een vertaling en betekenis krijgen binnen de kaders van de democratische rechtsstaat. De studie is opgebouwd uit drie onderdelen: een bijbels-theologisch, een staatsrechtelijk en een historisch deel. Verschillende personen van binnen en buiten de partij belichten de thematiek vanuit hun expertise. Elke deelstudie sluit af met een slotbeschouwing. In het voorjaar van 2016 is de eindredactie van de gehele studie verzorgd en de laatste hand gelegd aan het afsluitend deel met samenvattende conclusies en aanbevelingen, waarvoor het Hoofdbestuur van de SGP verantwoordelijkheid neemt. Op 28 juni 2016 is de studie gepresenteerd.
De samenstelling van de leescommissie is als volgt: prof. dr. H. van den Belt, prof. dr. ir. A.G. Bregman, dr. ir. J.S. van den Brink, dr. J.J. Meeuse, ds. A. Vlietstra en drs. P.A. Zevenbergen. Adviseurs zijn drs. J.W. van Berkum, M.F. van Leeuwen en drs. J.A. Schippers.

Hoger onderwijs
In 2016 is veel denk- en schrijfwerk verricht ten behoeve van het WI-project hoger onderwijs. In december 2016 is een eerste conceptversie van de publicatie gereedgekomen met aanbevelingen voor beter beleid voor hoger onderwijs en onderzoek. Eind februari 2017 zal de notitie naar verwachting verschijnen.
De samenstelling van de werkgroep is als volgt: dr. R. Bisschop, dr. ir. J.S. van den Brink, dr. A. Goudriaan en prof. dr. ir. W. de Vries.

Tolerantie en gewetensvrijheid
In 2011 heeft het WI-SGP een studiebeurs aan twee wetenschappers toegekend voor een onderzoek naar de vraagstukken van tolerantie en gewetensvrijheid. Het onderzoek wordt uitgevoerd door dr. M.J. Kater (Theologische Universiteit Apeldoorn) en dr. A.A. Kluveld-Reijerse (Universiteit Maastricht). In 2016 zijn de concept manuscripten besproken en heeft een revisieronde plaatsgehad. De publicatie van beide studies is voorzien medio april 2017.
De begeleidingscommissie is als volgt samengesteld: prof. dr. H. van den Belt (tot 31 maart), dr. A. Goudriaan, ir. L. de Knegt (vanaf 1 april), drs. J.A. Schippers en prof. dr. ir. W. de Vries.

Christelijke waarheid in een pluriforme democratie
Wat is de positie van orthodoxe christenen in een democratie? Hoe kan het gezag van de Bijbel worden ingebracht in het publieke debat waarin pluriformiteit een gegeven is dat inherent is aan de hedendaagse democratie? Is een exclusieve opvatting van de christelijke waarheid een gevaar voor de democratie? Dit zijn belangrijke vragen die aan christenen worden gesteld. Op verzoek van Sallux (ECPM Foundation) heeft het WI-SGP een opzet voor een studie vervaardigd die argumenten aanreikt om christelijke politici te helpen als zij worden geconfronteerd met vooroordelen over hun democratische gezindheid in politieke en

maatschappelijke debatten. Het eerste essay van deze studie is geschreven door stagiair-onderzoeker R. Heij MA en werd op 9 mei 2016 in Amsterdam als deelpublicatie gepresenteerd. In 2017 wordt een vervolg aan dit project gegeven.

2.5 Kwartaaltijdschrift Zicht

Zicht is het kwartaaltijdschrift van het WI-SGP. De oplage van dit magazine ligt rond de 1.000 exemplaren per editie. De opmaak en het drukwerk worden verzorgd door Grafisch centrum De Toren bv te Nijkerk.

De redactie vergaderde vier maal, te weten op 13 april, 1 juni, 21 september en 25 november. Per 31 december 2016 is de redactie van Zicht als volgt samengesteld:

- dr. K. van der Zwaag te Barneveld, voorzitter;
- drs. J.A. Schippers te Rotterdam, secretaris/eindredacteur;
- mr. C.A. van der Tang-Everse te Gouda;
- H. Kik te Cromstrijen;
- ir. J. Maljaars te Woerden;
- B. Provoost MA te Amersfoort.

De redactie wordt ondersteund door een adviesraad, die per 31 december 2016 als volgt is samengesteld: ing. J.J. van Burg MSc te Axel, E. Abbey-van Doorn MA te Spijkenisse, R.A. Heijboer te Bodegraven, J.M. ten Hove MA te Alblasserdam; dr. ir. H. Kievit te Barneveld; drs. J.D. Veldman te Dordrecht en drs. P.J. Verheij RA te Alblasserdam. Verschillende leden van de adviesraad hebben de redactievergadering van 21 september bijgewoond.

In 2016 verscheen de 42e jaargang van Zicht, die vier edities omvat. In deze jaargang zijn de volgende thema's aan de orde gesteld:

Nummer 1: Geknutsel aan het gezin – over meerouderschap, huwelijk en gezin, vaderschap, draagmoederschap en het 'maakbare' kind;

Nummer 2: De staat op straat – over het functioneren van de democratie, over politieke partijen, het referendum, global governance, kiesstelsel en politieke participatie;

Nummer 3: Meer dan rendement alleen – over (christelijke) economiebeoefening en economisch beleid na de financiële crisis van 2008-2012;

Nummer 4: Politiek na 500 jaar Reformatie – over de invloed en doorwerking van de Reformatie in het denken over politiek en rechtsstaat, met aandacht voor godsdienstvrijheid, het theocratisch denken van dr. A.A. van Ruler (1908-1970) en drie reflecties op de dit jaar verschenen studie 'Gerechtigheid verhoogt een volk'.

2.6 Guido-conferenties

In het verslagjaar zijn diverse activiteiten (mede) georganiseerd door het Wetenschappelijk Instituut.

Boekpresentatie 'Recht omarmen' (14 maart te Den Haag)
Op maandagmiddag 14 maart is de publicatieRecht omarmengepresenteerd in Perscentrum Nieuwspoort in Den Haag. Minister Ploumen en SGP Tweede Kamerlid Elbert Dijkgraaf hebben de eerste exemplaren in ontvangst genomen. Beiden gaven een inhoudelijke reactie op het boek. Vervolgens vond een gedachtewisseling plaats tussen Elbert Dijkgraaf, de auteur van het boek en de deelnemers.

Debat 'Recht omarmen' (25 april te Amersfoort)
Met zendingswerkers en ontwikkelingswerkers werd het beleid voor ontwikkelingssamenwerking met SGP-kamerlid Elbert Dijkgraaf bediscussieerd. Prof. dr. Henk Jochemsen hield een inleiding over ontwikkelingsbeleid in historisch en filosofisch perspectief, waarna drie pitches werden verzorgd: Bertus Buizer over landbouw, Tineke Koelewijn over migratie en Onno Schellekens over gezondheidszorg. Aan de hand van deze drie onderwerpen vond een debat plaats tussen Elbert Dijkgraaf en de deelnemers.

Symposium Hoger onderwijs (17 juni te Ede)
Met bestuurders, wetenschappers en docenten uit het hoger onderwijs bespraken we de huidige problemen in het hoger onderwijs. Prof. dr. mr. W. van der Burg hield een lezing over de bekostiging, prof. dr. J.C. Kennedy over toegankelijkheid en dr. mr. J.L.W. Broeksteeg over kwaliteitscontrole in het hoger onderwijs. Aan de hand van deze thema's vond debat plaats met de bezoekers van het symposium. De discussie vormde input voor de notitie over hoger onderwijsbeleid.

Presentatie Gerechtigheid verhoogt een volk (28 juni te Amersfoort)
Op dinsdagsavond 28 juni 2016 vond de presentatie plaats van het boek Gerechtigheid verhoogt een volk. Bijbels genormeerde politiek in een democratische rechtsstaat. W.B. Kranendonk van uitgeverij De Banier overhandigde de eerste exemplaren aan M.F. van Leeuwen, mr. C.G. van der Staaij, mr. A. Klaassen en drs. J.A. Schippers. Na een interview met oud-Kamerlid Van der Vlies en een statement van SGP-fractievoorzitter Van der Staaij vond een gedachtewisseling plaats met de aanwezige genodigden.

2e Guido-lezing 'Wat is je leven je waard?' (7 november te Woerden)
De tweede Guido-lezing is op maandagavond 7 november 2016 uitgesproken door gezondheidseconoom prof. dr. J.J. Polder en behandelde het thema Solidariteit in de zorg. Plaats van handeling was het Kasteel Woerden. De activiteit werd bijgewoond door bijna 80 toehoorders. De lezing is verschenen in brochurevorm en te bestellen in de webshop van de SGP.

SGP-Najaarscongres 'Tussen wal en schip' (25 november te Gouda)
Op vrijdagmiddag 25 november werd het jaarlijkse najaarscongres van de SGP gehouden dat georganiseerd is door de afdeling CVV in samenwerking met het WI-SGP, de SGP Tweede Kamerfractie en SGP-Jongeren. Het congres ging over het beleid t.a.v. hulpbehoevende, verwarde en eenzame personen. Aanwezig waren circa 50 deelnemers.

Boekbespreking 'Gerechtigheid verhoogt een volk' (13 december te Rotterdam)
Met een aantal jonge denkers en politici vond op dinsdagavond 13 december 2016 een bespreking plaats van het boek Gerechtigheid verhoogt een volk. Aan de hand van diverse video's met politieke uitlatingen werd gediscussieerd over vragen rondom godsdienstvrijheid, seculiere cultuur en de islam. Dat leverde een boeiende discussie tussen de deelnemers op.

2.7 Communicatie

Het WI-SGP communiceert de resultaten van onderzoek aan politici, partijleden, SGP-stemmers en extern publiek. Onder meer via de website www.wi.sgp.nl en sociale media zoals twitter, LinkedIn en facebook geeft het instituut bekendheid aan zijn activiteiten en publicaties. De website is in 2016 geheel vernieuwd. Ter gelegenheid van een conferentie, de verschijning van een publicatie of een editie van het tijdschrift Zicht zijn persberichten verzonden. Daarnaast is in het verslagjaar vijf keer een digitale nieuwsbrief verzonden. De meeste publicaties van het WI-SGP, waaronder alle oudere jaargangen van Zicht, zijn via de website van Digibron toegankelijk en doorzoekbaar (www.digibron.nl).

Opinieartikelen en lezingen
De directeur en de wetenschappelijk medewerker schreven in het verslagjaar 22 opinieartikelen of columns, o.a. in het Reformatorisch Dagblad, Nederlands Dagblad, De Banier en De Gezinsgids. Verder hebben de directeur en wetenschappelijk medewerker in 2016 tien lezingen, workshops of debatbijdragen verzorgd.

Externe contacten en netwerken
Het WI-SGP onderhield contacten met diverse organisaties, waaronder de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, het Sociaal en Cultureel Planbureau, de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, een aantal ministeries, alsook wetenschappelijke instituten van andere politieke partijen. Vermeldenswaard is dat René Cuperus (Wiardi Beckman Stichting), Rien Fraanje (Wi-CDA), Patrick van Schie (Teldersstichting), Joost Sneller (Van Mierlo Stichting) en Jan Schippers (Guido de Brès-Stichting) als team van de politiekwetenschappelijke instituten de eerste prijs behaalden bij de Prinsjesdag Pub-Quiz op 14 september 2016.

In 2016 participeerde de Guido de Brès-Stichting in de volgende netwerkorganisaties:
- Sallux (ECPM Foundation), voorheen Christian Political Foundation for Europe;
- Duurzaamheidsoverleg Politieke Partijen;
- Platform Waarden en Normen;
- Platform Zorg voor leven;
- Stichting Refo-500;
- European Federation 'One of Us'.

Advisering SGP
Voor raadsleden en statenleden van de SGP fungeert het Wetenschappelijk Instituut als adviseur bij specifieke, principiële of beleidsmatige vraagstukken. De directeur is lid van managementteam van de SGP

dat maandelijks vergadert. Ook neemt hij deel aan het overleg van het vorig jaar gevormde Internationaal Secretariaat t.b.v. de SGP. De bestuursvoorzitter en de directeur participeren in de strategiecommissie van de SGP die vijf keer per jaar bijeenkomt. Dit beraad begeleidt de uitvoering van het partijbrede Integraal Strategisch Beleidsplan voor de periode 2014-2018. Met het oog op de verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer heeft de directeur in het verslagjaar deelgenomen aan de vergaderingen van de verkiezingsprogrammacommissie. Met het oog op een verdiepende gedachtevorming rondom een aantal ingewikkelde vraagstukken zijn in het voorjaar themabijeenkomsten met deskundigen belegd.

Donateurs, vrienden en abonnees
Het aantal donateurs en vrienden van de Guido de Brès-Stichting is in 2016 per saldo met 38 personen toegenomen, van 328 naar 366 (+12%). Het aantal losse abonnementen op het kwartaaltijdschrift Zicht vertoont een stijging van 17 (+5%) ten opzichte van het vorig jaar en bedraagt nu 372. De (mede) door het WI-SGP georganiseerde conferenties en debatten werden bezocht door ongeveer 300 personen. De bijdragen van donateurs en abonnees vormen ongeveer tien procent van onze jaarlijkse inkomsten en verruimen de mogelijkheden van het WI-SGP om activiteiten te ontplooien.

2.8 Uitleiding

De gebeurtenissen in het jaar 2016 laten ons zien hoe ongewis politiek is. Een deel van de Nederlandse kiezers liet zijn ongenoegen over het associatieverdrag met Oekraïne blijken, de Britten kozen ervoor de Europese Unie te verlaten en de Amerikanen verkozen de flamboyante zakenman Trump als president. Wat gaan ons deze veranderingen brengen? Worden de Europese landen een speelbal van Poetin, als de VS hun militaire steun gaan verminderen en de economische relaties losser worden? En wat betekent de opkomst van het populisme voor het functioneren van onze democratie en rechtsstaat? Onzekerheid alom, terwijl we ook kwetsbaar zijn. De terreuraanslagen in Brussel, Nice, Berlijn en andere plaatsen tonen die kwetsbaarheid van onze samenleving. Ook de toenemende invloed van de criminele onderwereld in het gewone zakenleven en het openbaar bestuur baart zorgen. Ongetwijfeld zal veiligheidsbeleid een belangrijk issue gaan worden in de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. Maar de vraag hoe we omgaan met het onbehagen en de onzekerheid in de samenleving is van niet minder groot belang.

Laten we echter niet alleen naar de situatie in eigen land kijken. Als we denken aan de vele slachtoffers van de burgeroorlogen in Syrië, Jemen en de haarden van onrust in andere landen, bij wie komt dan niet het woord van Christus in gedachten dat in de laatste dagen het ene volk tegen het andere zal opstaan? Ook het gegeven dat wereldwijd 1 op de 11 christenen wordt vervolgd of verdrukt, raakt ons en spoort aan tot gebed en politieke actie.

Intussen worden we opgeroepen te werken zolang het dag is. Kan dat wel, rustig doorwerken te midden van zoveel bedreigend gewoel, veranderingen en donkerheid? Ja, dat kan omdat we onder een open hemel werken. En het is mogelijk, als we bidden om een open hart, oor en oog om alle tekens die God geeft te mogen verstaan en zo de ontwikkelingen te overwegen bij het licht van een open Bijbel.

In 2016 heeft het Wetenschappelijk Instituut publicaties uitgebracht en activiteiten georganiseerd. Bestuur en personeel ontvingen energie en gezondheid om hun werk te kunnen doen. De inzet was er, ook kregen we veel waardering daarvoor terug uit allerlei hoeken van de partij, haar achterban en breder. Uw reacties, in welke vorm ook, stellen we zeer op prijs.

We willen onze hartelijke dank uitspreken aan de subsidieverstrekkers, onze donateurs en allen die een gift hebben geschonken aan de stichting. Zonder deze bijdragen zou het Wetenschappelijk Instituut niet kunnen functioneren. Maar ver boven alles uit gaat onze erkentelijkheid uit naar God de Heere die ons leven draagt, van dag tot dag. Ons gebed is dat Zijn zegen op onze arbeid mag rusten, opdat het bijdraagt aan het welzijn en welvaren van onze samenleving.

Het bovenstaande verslag is een verkorte versie. Het volledige jaarverslag van het WI-SGP is op te vragen via het secretariaat, telefoon (010) 7200 785 of email wi@sgp.nl.

3. SGP-jongeren

In dit jaarverslag wordt een terugblik gepresenteerd van de activiteiten van SGP-Jongeren op landelijk en lokaal niveau, waarin elke commissievoorzitter een overzicht beschrijft van de bereikte doelen en activiteiten van zijn of haar commissie in 2016.

3.1 Algemeen

In 2016 namen we afscheid van onze voorzitter, Jan-Willem Kranendonk, Harm Jan Polinder (vicevoorzitter), Martin Holleman (voorzitter Politiek Platform), Wilhelm Doeleman (bestuurslid Organisatie), Gertjan van den Berg (penningmeester) en Paula Leenstra-Schot (bestuurslid Leden & Relaties). Tijdens de jaarvergadering werden de vacatures voor Leden & Relaties en penningmeester opgevuld door respectievelijk Willem-Jan Verdoes en Robbert Verleun. Daarnaast werd Willem Pos voorzitter, waardoor er ook binnen het Politiek Platform een vacature ontstond. Deze werd in mei opgevuld door Maarten van Nieuw Amerongen.

3.2 Bestuur en commissies

Voorzitter – Willem Pos
Het jaar 2016 ben ik begonnen als politiek bestuurslid. Tijdens het voorjaarscongres mocht ik op 9 april 2016 de voorzittershamer overnemen van Jan-Willem Kranendonk. In mijn maidenspeech noemde ik enkele punten waarvoor ik me sterk wil maken tijdens mijn voorzitterschap, zoals de beschermwaardigheid van het leven, veiligheid en onze steun voor Israël. Bij het voorjaarscongres traden zes nieuwe bestuursleden officieel aan; een enorme verandering in het bestuur. We hebben daarna de richting bepaald die we als bestuur op willen met SGP-Jongeren: meer jongeren bereiken en enthousiasmeren voor politiek op basis van de Bijbel en een actieve jongerenorganisatie zijn. In mijn eerste jaar als voorzitter heb ik meegewerkt aan meerdere interviews en artikelen in landelijke kranten en o.a. bij Radio 1 en het NOS-journaal te horen en zien geweest. Zo mochten we als SGP-Jongeren het afgelopen jaar veel ondernemen, en ik hoop vanuit het besef dat we afhankelijk zijn van Gods zegen over ons werk.

Vicevoorzitter – Erik Jan Vinke
Het jaar 2016 ligt achter ons en er is weer veel werk verricht. Denkend aan de vele statements, de congressen, SGPJ-cafés en de opgestarte campagne, zie ik veel vrijwilligers die zich inzetten voor SGP-Jongeren. Soms op een podium, maar meestal achter de schermen. Hartelijk dank daarvoor. Ook het HR-team heeft veel goed werk verricht! Dank, op deze wijze blijft SGP-Jongeren groeien. 2016 heeft veel zegeningen gekend. Ook voor 2017 wens ik ons allen deze zegeningen toe. Laten we er blijvend om bidden. Het gebed heeft immers veel kracht, omdat God degene is die het antwoord geeft!

Secretaris – Janneline van Westreenen
Als bestuur begonnen we dit jaar als een zoektocht. We startten met zes nieuwe bestuursleden wat soms best even lastig was. Gelukkig hebben we als bestuur onze draai gevonden en konden we leiding geven aan deze organisatie.

Als secretaris ben ik niet zelf verantwoordelijk voor grote activiteiten, maar probeer ik wel een overkoepelende blik te houden, zodat alles qua planning gestructureerd verloopt. Helaas is het mij na drie jaar niet gelukt om alle bestuursgenoten mee te krijgen in een gestructureerde planning. Daar wens ik mijn opvolger dan ook alvast succes mee.

Verder ben ik betrokken geweest bij de organisatie van de SGP-jongerendag 'Wie is de baas?'. Ik hoop dat het antwoord op de vraag die die dag centraal stond, leidend mag zijn in ons leven.
Aan het einde van 2016 is een enthousiaste campagnecommissie van start gegaan.

Niek Bakker – Beleidsadviseur
Het afgelopen jaar is de organisatie uitgebreid met ruim 20 (lokale) commissies. De beleidsadviseur is nauw betrokken bij de begeleiding van deze commissies. De wisseling van zes landelijke bestuursleden bracht de nodige verandering in werkzaamheden en takenpakket. Er is ook een nieuw en meer belijnd functieprofiel voor de beleidsadviseur vastgesteld.

Er zijn ruim 50 gastlessen in groepen 8 van het basisonderwijs gegeven en daarnaast ruim 30 andere workshops/lezingen. Afgelopen jaar is er tweemaal een cursusdag georganiseerd om vaardigheden te trainen.

De beleidsadviseur was verder betrokken bij diverse commissies en activiteiten in voorbereiding op de verkiezingen, als verbindende schakel met andere geledingen.

Daarnaast was de beleidsadviseur betrokken bij andere activiteiten, waaronder de jaarvergadering, het najaarscongres, de lokale avonden, ludieke acties, ledenwerving enz., als ondersteuning van de organisatie.

Organisatie – Bert van Roekel
Vanuit commissie Organisatie zijn er dit jaar weer een aantal mooie activiteiten opgezet.

In 2016 heeft de SGP-jongerendag plaatsgevonden. De locatie, NBC Nieuwegein was anders dan gepland, maar door de actieve en flexibele inzet van de commissie en de goede communicatie kwam iedereen op de goede locatie terecht en vond er een geweldige dag plaats met het thema 'Wie is de baas?'

Ook zijn er een tweetal congressen georganiseerd. Het voorjaarscongres stond in het thema van 'Leven'. Het najaarscongres in het thema van 'Veiligheid'.

Verder hebben er drie SGPJ-cafés plaatsgevonden. De eerste met Maxime Verhagen over 'Bouwend Nederland'. De tweede met Roger van Boxtel, NS-topman en de derde in het thema van de Amerikaanse verkiezingen met Koen Petersen.

Verder is er geïnvesteerd in de ontwikkeling en waardering naar vrijwilligers. Zo zijn er cursusdagen en bijeenkomsten voor vrijwilligers georganiseerd.

3.3 Communicatie

Communicatie - Pieter Schreuder
In 2016 is veel werk verzet. Voor verschillende beurzen (Naar Buiten), evenementen (congressen, SGPJ-cafés), publieksacties (1-aprilgrap EU-referendum, privacymanifest Ikazia-ziekenhuis) en vacatures (lokaal en landelijk) is actief PR gevoerd. Niet in de laatste plaats de jongerendag in maart, een van de hoogtepunten qua organisatie en communicatie.

In het afgelopen jaar is de vernieuwde website gelanceerd. Een frisse lay-out, gericht op thema's en volledig responsive. Er wordt vanuit de politieke commissies thematisch gewerkt om ook op de website het themabeleid vorm te geven. In het laatste deel van 2016 was de website vooral (in)gericht op de campagne. Daarnaast hebben we het intranet voor HR-adviseurs geoptimaliseerd voor de vrijwilligersadministratie.

Een van de hoogtepunten in dit jaar was de Week van het Leven (nov.) en de Mars voor het Leven (dec.). Aan beide evenementen hebben we onze inhoudelijke bijdrage geleverd door middel van opinie en een symbolisch mozaïek van 30.000 steentjes.

***InContact* - Niels van Leeuwen**
De redactie van In Contact heeft in het afgelopen jaar weer vier nummers gemaakt. De edities hadden achtereenvolgens media, armoede, regeren en uitvindingen als thema. Voor In Contact zijn er het afgelopen jaar weer verschillende grote namen geportretteerd/geïnterviewd. Te denken valt aan Xander van der Wulp, burgemeester Van Zanen (Utrecht), staatssecretaris Klijnsma, minister-president Rutte en onze eigen voorman Kees van der Staaij!

***KLIK* – Nellieke Oudijn**
Verschillende onderwerpen hebben de revue gepasseerd. Vaste rubrieken waren:
In het Licht (een kort meditatief stukje), Standpuntig (de standpunten van de SGP op alfabetische volgorde), Grondwet (historie en uitleg van de Grondwet, zoals bespreking van grondrechten), Exotic (we bespreken bijzondere landen), Op-Missie (over diverse organisaties) en Toetje (puntig stukje, column-achtig over vrij onderwerp).

We merken op beurzen waar we kinderen aanspreken dat de gastlessen in goede aarde vallen. Dat vinden we fijn om te merken en we denken na over andere manieren om KLIK nog beter op de kaart te zetten en

meer bekendheid te geven. In het kader daarvan denken we na over gebruik van sociale media. Ideeën hierover moeten nog meer vorm krijgen.

3.4 Leden & Relaties

Ledenwerving – Willem-Jan Verdoes
2016 was voor mij persoonlijk een leerjaar, op het Voorjaarscongres van 8 & 9 april ben ik verkozen tot bestuurslid Leden & Relaties van het Landelijk Bestuur. Daarnaast was het voor commissie ledenwerving een mooi jaar en daar zijn we dankbaar voor. We hebben circa 2000 nieuwe leden mogen verwelkomen en zijn met
bijna 800 leden gegroeid. Daarmee hebben we het ledenaantal van 7.000 leden bereikt!

Wij zijn aanwezig geweest op de Duikenburgse dagen en op de Naar Buiten beurs (samen circa 350 nieuwe leden). Daarnaast zijn wij in april 2016 aanwezig geweest op de Wegwijs (circa 410 nieuwe leden) en de Familiedagen in Gorinchem (200 nieuwe leden)
Daarnaast enkele kerkelijke jongerendagen zoals het LCJ, JBGG, HHJO, HJW en de Kerstconferentie van de HGJB.

In 2016 wilde wij stilstaan bij het thema 'Leven', daarbij hadden we drie subthema's: Pro life, Naastenliefde en Oorlog & Vrede. Met name hebben we het subthema 'Pro-life' uitgedragen, de geslaagde mozaïekactie was hier een uiting van. 30.000 mozaïek steentjes, allen met een gezichtje erop, getekend door kinderen uit de achterban op de Familiedagen in Gorinchem, waren op houten platen gemaakt. 16 borden naast elkaar die de zin 'Geef deze kinderen een gezicht' vormde, heel indrukwekkend.

Relaties – Daniël Verheij
2016 was voor SGPJ een bruisend jaar. Een jaar met een jongerendag, twee congressen en zelfs meerdere SGPJ-cafés. Helaas bleek het niet altijd te lukken om de gestelde sponsortargets te halen. Doordat ook het totale financiële plaatje van de organisatie niet positief is over het afgelopen jaar, zal daar verandering in moeten komen. De bijdrage van ons als commissie zal enerzijds worden om met activiteiten minder kosten te maken door een ruil van bijvoorbeeld materiaal/locatie/eten van het bedrijf/instelling tegen een promotie tijdens activiteiten, op de website of in de In Contact. Anderzijds zal met een reorganisatie van de commissie, waarbij onder andere de advertentiewerver lid van de commissie wordt, er meer gecombineerde sponsor-/advertentievoordelen worden aangeboden.

3.5 Politiek Platform

Voorzitter & Secretaris Politiek Platform – Hans van 't Land & Maarten van Nieuw Amerongen
In het jaar 2016 heeft het Politiek Platform in het teken gestaan van continuering en versterking van de gelederen. Enkele grotere projecten, zoals manifesten, zijn afgerond en nieuwe halfjaarplannen zijn gestart. Hans van 't Land verving Martin Holleman als politiek voorzitter, Maarten van Nieuw Amerongen werd politiek secretaris en Willem Pos schoof door als algemeen voorzitter. Het nieuw gevormde politiek bestuur heeft, met instemming van het PP, een kort beleidsplan aangenomen. Hierin is vooral aandacht voor de structuur en dynamiek van het PP. Er wordt gewerkt om onduidelijkheid, inefficiëntie en miscommunicatie zoveel mogelijk uit te bannen. Beide politieke bestuursleden onderhouden nauw contact met de politieke commissies, en verwachtingen zijn over en weer uitgesproken. Als politiek hart van SGP-jongeren was 2016 een jaar van hoogtepunten. Denk hierbij aan onze bijdrages aan License to Heal, de Week voor het Leven en als absoluut hoogtepunt het winnen van het PJO-parlement!

Internationaal– Wilco Kodde
Gebeurtenissen van wereldformaat volgden elkaar in rap tempo op in 2016. De commissie Internationaal schreef over tal van onderwerpen, zoals Israël, Syrië, Irak, christenvervolging, USA-presidentsverkiezingen, etc.
In juni volgde een serie over de Brexit. Intussen werd ook druk deelgenomen aan de activiteiten van ECPYouth, de jongerenkoepel van de Europese partij ECPM.

In het najaar is een serie artikelen geschreven over Turkije en een plan uitgewerkt om de Europese Unie te hervormen. Dit resulteerde in een motie die op de ledenvergadering van SGP-jongeren is aangenomen.

Ook bleef de commissie contact onderhouden met de Israëlische ambassade en organisaties voor de Israëlische zaak, onder meer door te participeren in een netwerk dat zich gezamenlijk sterk maakt tegen de boycot-Israëlbeweging.

Binnenland – Lianne Ruitenbeek
Commissie Binnenland heeft in de eerste helft van 2016 het tbs-systeem in Nederland onder de loep genomen. N.a.v. ons onderzoek heeft de commissie een artikel geschreven waarin wordt gepleit voor tbs-kibboetsen, die veel meer de vorm hebben van een minisamenleving dan een gevangenis. Het doorgeschoten veiligheidsdenken in Nederland gaat op dit moment nog te vaak ten koste van re-integratie van tbs'ers, terwijl re-integratie zeker ook een doel van tbs is. Onzes inziens moet er daadwerkelijk in het sociale aspect worden geïnvesteerd.

Het tweede onderzoek van 2016, naar verbeterpunten in het integratietraject, is op het moment van schrijven nog in volle gang.

Sociaal Economische Zaken & Zorg – Arie Rijneveld
Sinds dit jaar bestaat de commissie uit twee afzonderlijke onderdelen, namelijk Sociaal Economische Zaken en Zorg.

Commissie SEZ werkt op dit moment in verschillende kleinere samenstellingen aan drie onderwerpen.
ZZP'ers: De commissie denkt na over tijdelijke voordelen voor zzp'ers, zodat na een paar jaar duidelijk wordt wie wel/niet op eigen benen kan bestaan, zonder steun van de overheid.
Pensioenen: De commissie heeft een voorkeur voor een meer persoonlijke pensioenopbouw. Dit is deels in lijn met de plannen van staatssecretaris Klijnsma.
Woningmarkt: Er is een analyse gemaakt van de problemen op de woningmarkt en van daaruit zal gezocht worden naar oplossingsrichtingen voor deze problematiek.

Commissie zorg heeft zich d.m.v. pro-life statements bezig gehouden met de Week van het Leven. Daarnaast heeft de commissie deelgenomen aan 'Licence to heal'. Een manifest over dure medicatie, geschreven door een samenwerking tussen alle PJO's.

Onderwijs – Rick Moeliker
Het afgelopen jaar hebben we geschreven over ipad-scholen, Onderwijs2032 en over hoger onderwijs. Het laatste halfjaar is er nagedacht over een nieuw thema, vrijheid van onderwijs. I.s.m. met het RD zijn we bezig met het uitbrengen van een onderwijskatern.

Het manifest dat de commissie in 2015 schreef over Onderwijs2032 werd op een avond i.s.m. SGPJ Vallei & Rijn, aangeboden aan staatssecretaris Dekker, die erg opgetogen was met het initiatief van onze organisatie.
Verder is er een bezoek gebracht aan onze onderwijswoordvoerder Roelof Bisschop en Gijsbert Leertouwer om kennis te maken en ons te beraden op de samenwerking.

Duurzame Ontwikkeling en Landbouw – Pieter Meijers
Helaas heeft de commissie een komkommertijd gekend in het afgelopen jaar. Het halfjaarplan over vergroening van het belastingstelsel is wel afgerond, maar er is geen eindproduct gemaakt. In het begin van het jaar zijn er wel een aantal vergaderingen geweest, maar er is niets geschreven of geproduceerd.

Ondergetekende probeert sinds november de commissie uit het dal te trekken, waarna er vijf statements zijn geschreven en er flink aan het nieuwe halfjaarplan over fosfaat is gewerkt. Op 30 november is er een gesprek met Elbert Dijkgraaf en Hans Maljaars van de Tweede Kamerfractie geweest, wat door alle aanwezigen als positief is ervaren.

Adviescommissie – Auke Dijkstra
De adviescommissie heeft in 2016 verschillende activiteiten ondernomen. In de eerste helft van het jaar hebben we sollicitatiegesprekken gevoerd met kandidaten voor vacatures in het landelijk bestuur, waaronder die voor de functie van voorzitter. Naar aanleiding van deze gesprekken hebben we advies uitgebracht aan het bestuur. Ook hebben we over verschillende andere zaken advies uitgebracht aan het bestuur. Naast deze activiteit hebben we nagedacht over de toekomst. Zo hebben we een reglement opgesteld voor het functioneren van de adviescommissie.

HR – Jasmijn Kunst
Het afgelopen jaar is gestart met de nadruk op werving & selectie van bestuursleden. Hier zijn de nodige vacature-uitingen en, in samenwerking met de Adviescommissie, verschillende gesprekrondes aan vooraf gegaan. In 2016 waren er landelijk 95 vrijwilligers actief binnen SGPJ en lokaal 119.

De overkoepelende verantwoordelijkheid van HR is meer gecentraliseerd door de functie van HR Coördinator te creëren. Een rol met de eindverantwoordelijkheid voor HR en die tegelijkertijd een aanspreekpunt vormt voor het bestuur. Het SGPJ intranet heeft bijgedragen aan een overzichtelijk ingerichte omgeving, met een scala aan (toekomstige) administratiemogelijkheden en een efficiënte werkwijze.

In het voorjaar is onderzoek gedaan naar de betrokkenheid van lokale en landelijke vrijwilligers bij onze politieke jongerenorganisatie. In samenwerking met het bestuur is de enquête opgesteld en afgenomen. Ondanks een overall goede uitslag, vragen verschillende zaken m.b.t. de betrokkenheid van vrijwilligers nadrukkelijk de aandacht. HR heeft het bestuur geadviseerd om dit onderzoek te vervolgen. Momenteel wordt in samenwerking met commissie Communicatie gewerkt aan de vernieuwing van het bestaande digitale welkomstpakket.

3.6 Lokaal

Ook op lokaal niveau is er dit jaar veel waardevol werk verzet voor SGPJ, zoals debatavonden, statements en lokale acties. In totaal zijn er in 2016 22 lokale commissies actief, namelijk Alblasserwaard, Apeldoorn, Barneveld, Capelle-Krimpen, Ede, Elburg-Oldebroek, Elspeet-Vierhouten, Goedereede, Kampen, Nunspeet, Reimerswaal, Rijssen, Schouwen-Duiveland, Sprang-Capelle, Staphorst, Tholen, Urk, Vallei & Rijn, Walcheren, Werkendam, Zaltbommel en Zuidplas.

4. Tweede Kamer

4.1 Inleiding

Traditiegetrouw doen de Kamerfracties – als onderdeel van het jaarverslag van de partij – verslag van hun werkzaamheden over het afgelopen jaar. Hiermee geven we inzicht in zowel de reguliere werkzaamheden, de debatten en alles wat daar nog meer bij komt kijken, als de externe activiteiten.

4.2 Kamerleden en medewerkers

Samenstelling van het team
Kamerleden:

- Kees van der Staaij — lid van de Tweede Kamer sinds 19 mei 1998, fractievoorzitter per 17 juni 2010, voorzitter van de Stichting Fractiebijstand SGP portefeuilles: Algemene Zaken, Buitenlandse Zaken, Veiligheid & Justitie, Volksgezondheid, Welzijn & Sport
- Elbert Dijkgraaf — sinds 17 juni 2010 lid van de Tweede Kamer, penningmeester van de Stichting Fractiebijstand SGP portefeuilles: Economische Zaken, Landbouw & Natuur, Milieu, Financiën, Sociale Zaken & Werkgelegenheid, Defensie, Buitenlandse handel & Ontwikkelingssamenwerking
- Roelof Bisschop — sinds 20 september 2012 lid van de Tweede Kamer, secretaris van de Stichting Fractiebijstand SGP portefeuilles: Onderwijs, Cultuur & Wetenschap, Binnenlandse Zaken, Koninkrijkrelaties, Wonen & Rijksdienst, Infrastructuur, Europese Zaken

Persvoorlichting:	in dienst sinds:
• Menno de Bruyne	1 juni 1984
• Arnoud Proos	1 januari 2013

Beleidsmedewerkers:

- Eline van den Bosse — 1 januari 2014; portefeuille: financiën en pensioenen
- Geerlof de Jong — 1 september 2007; portefeuilles: Volksgezondheid, Welzijn & Sport en medische ethiek
- Henri Krooneman — 1 november 2015; portefeuilles: Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking, Defensie, Europese Zaken
- Gijsbert Leertouwer — 1 september 2007; portefeuilles: vreemdelingenzaken, Onderwijs, Cultuur & Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Wonen & Integratie, Jeugd & Gezin
- Hans Maljaars — 1 september 2007; portefeuilles: Economische Zaken, Landbouw & Natuur, Infrastructuur & Milieu
- Willem de Wildt — 14 mei 2002; portefeuilles: Binnenlandse Zaken, Koninkrijksrelaties, Veiligheid & Justitie, Winkeltijdenwet

Secretariaat:

- Janie de Jong — 1 september 1998

Stagiairs:

- Cornel van Beek uit Barneveld heeft van februari t/m juni stage gelopen in het kader van zijn studie Strafrecht aan de Universiteit van Utrecht. Hij heeft zich met name beziggehouden met het ontwerpen van een initiatiefwetsvoorstel om de vervroegde invrijheidsstelling af te schaffen en de voorwaardelijke veroordeling aan te passen. Het doel van het voorstel is om een einde te maken aan de huidige gang van zaken waarbij gevangenen automatisch in aanmerking komen voor een vervroegde vrijlating. Voortaan moet het vonnis van de rechter volledig worden opgevolgd. Wanneer de rechter geen voorwaardelijke straf oplegt, zal een veroordeelde hiervoor dan ook niet in aanmerking moeten komen. Cornel is vanaf november benoemd als tijdelijk assistent-persvoorlichter met het oog op de verkiezingscampagne.

- Lianne Ruitenbeek en Anna van der Meij, allebei wonend in Katwijk, hebben stage gelopen in het kader van de 'Week van het leven' (zie verder in dit Jaarverslag). Eerstgenoemde heeft van september tot december onder andere meegewerkt aan een notitie over de hulp aan tienermoeders en was daarnaast, samen met Anna, betrokken bij de organisatie van het 'Uur van licht'.
- Daarnaast hebben ca. 15 leerlingen en studenten een dag of week stage gelopen en zijn de Kamerleden door een groot aantal - met name - Hoornbeeckstudenten geïnterviewd in het kader van het vak Burgerschap.

Fractiedagen/teambuilding
In april hebben we met elkaar gewerkt aan ons speerpunt 'Voor het leven' en hoe we dat als fractie, gebruikmakend van elkaars kwaliteiten, het best voor het voetlicht kunnen brengen. En meer algemeen hebben we met elkaar nagedacht over en gewerkt aan het functioneren van de fractie, daarbij gecoacht door een extern deskundige. We hebben daar een vervolg aan gegeven tijdens onze fractiedagen begin september in Lattrop. Thema van de lezing, gehouden door dr. Wim Dekker sr., was 'Apologetiek in het parlement'.

4.3 Samenwerking fractie en partij

Naast werkzaamheden voor de Tweede Kamer zijn er ook de nodige partijactiviteiten waar de fractie bij betrokken is.
- Kees van der Staaij: adviseur Hoofdbestuur
- Roelof Bisschop: bestuurslid Guido de Brès-stichting
- Kees van der Staaij en Arnoud Proos: strategiecommissie SGP
- Kamerleden en Menno de Bruyne: verkiezingsprogrammacommissie
- Henri Krooneman: adviseur Stichting Vormingsactiviteiten Oost-Europa
- Menno de Bruyne: jubileumcommissie 100-jaar SGP
- Arnoud Proos: redactie De Banier
- Hans Maljaars: redactie Zicht

In samenwerking met alle geledingen heeft de partij in 2014 een Integraal Beleidsplan SGP opgesteld, getiteld 'Verbinding'. In dat plan zijn behalve de speerpunten een viertal strategische thema's, doelen en bijbehorende acties geformuleerd. De voortgang van dit plan wordt bewaakt door de strategiecommissie, waarbij elke geleding verantwoordelijk is voor een aantal doelen/acties. In dat kader werd onder andere de open dag voor nieuwe leden op 1 oktober georganiseerd en werd 1 juli een themabijeenkomst voor ZZP'ers belegd.

Pré-verkiezingsjaar
In maart werd Kees van der Staaij door de partij gekozen als lijsttrekker. Elbert Dijkgraaf en Roelof Bisschop werden in oktober gekandideerd voor de verkiezingen van 15 maart 2017.
Veel werk werd verricht vooruitlopend op de Tweede Kamerverkiezingen. Dat betrof onder andere het verkiezingsprogramma dat op 4 november in de Waalse Kerk werd gepresenteerd. Verkiezingsmotto is 'Voor het leven'. Besloten werd het bijbehorende financieel plaatje door te laten berekenen door het CPB.
In mei werd een brainstormsessie georganiseerd voor alle betrokkenen bij de campagne, zowel voor het partijbureau als voor de Tweede Kamerfractie, onder leiding van een extern adviseur. Het resultaat daarvan is neergelegd in een campagneplan.

4.4 Parlementaire werkzaamheden

Zoals bovenstaand vermeld, zijn door de partij speerpunten opgesteld, punten waar we ons in het bijzonder op richten, zowel bij ons werk in de Tweede Kamer als daarbuiten. De punten waar het om gaat, zijn:
- vóór een christelijk Nederland
- vóór het leven
- vóór de zondagsrust
- vóór een verantwoorde vrijheid
- vóór Israël
- vóór het gezin
- vóór de ander
- vóór de veiligheid
- vóór een duurzame leefomgeving

- vóór een gezonde economie

Voor het leven
2016 is door de SGP uitgeroepen tot 'Jaar voor het leven'. In dat kader hebben we ook onze medewerking verleend aan activiteiten die door het Platform Zorg voor het leven zijn gecoördineerd, uitmondend in de 'Week voor het leven', de week van 7-12 november. Andere activiteiten die daarmee samenhingen, zijn een onderzoek van TNS-NIPO naar abortus en de mening van de bevolking daarover. De uitkomsten daarvan zijn 2 maart gepresenteerd tijdens een bijeenkomst waar ook vertegenwoordigers van FIOM, SIRIZ, DownPride en NPV het woord voerden. Doel van het onderzoek was vooral een morele discussie over abortus op gang te brengen, met als gevolg hopelijk ook opening om wetgeving ter zake aan te passen, bijvoorbeeld discussie over de redenen voor abortus.
In de 'Week van het leven' hebben we op dinsdagavond een 'Uur van licht' georganiseerd, 30.000 lichtjes zijn door 100 vrouwen neergelegd, om daarmee het aantal abortussen per jaar te symboliseren. Bij de begrotingsbehandeling VWS werd een initiatiefnota 'Betere ondersteuning aan onbedoeld zwangere vrouwen' ingediend.
Tot slot heeft Kees van der Staaij op 10 december een bijdrage geleverd aan de Mars voor het leven, een wandeling van ca. een uur door Den Haag, voorafgegaan door en afgesloten met een aantal toespraken.

Plenaire debatten
Door de SGP werd deelgenomen aan 138 debatten in de plenaire zaal. We lichten er enkele onderwerpen uit.

Algemene Politieke Beschouwingen
In de speech bij de Algemene Beschouwingen heeft Kees van der Staaij het niet gelaten bij woorden, maar ervoor gekozen om ook een 'rondleiding' te verzorgen door middel van het tonen van een drietal grote foto's van kunstwerken in het gebouw van de Tweede Kamer:
- Een halve cirkel van achttien borstbeelden van erflaters van onze Nederlandse beschaving, daarbij in het bijzonder wijzend op het beeld dat uitstijgt boven de andere: Icarus, niet van marmer, maar van gips! Als om aan te geven: alles is vergankelijk.
- Een groot kunstwerk van enorme rechthoekige platen. Het heet 'De vier wetgevers'. De panelen van deze wetgevers zijn met elkaar verbonden door een ring van kleinere platen waarin de Latijnse spreuk te vinden is uit het werk van Hugo de Groot: "Waar het recht ophoudt, begint de oorlog."
- In de nok van de hal bevindt zich een monumentale hangende constructie. "Nederland, land aan de zee", staat erop. Het werd ons cadeau gedaan door de provincies bij de ingebruikneming van de nieuwe zaal in 1992. Het bijzondere van dit kunstwerk is dat koningin Beatrix hieraan een bijdrage heeft geleverd en twee teksten heeft aangeleverd. Die staan op een lange, naar beneden hangende oranje wimpel. De eerste luidt: "In de gelijkwaardigheid van mensen ligt de grondslag voor een verdraagzame samenleving." De andere tekst komt uit ons volkslied. Het bekende "Mijn schild en de betrouwen, zijt Gij, o God mijn Heer."

Referendum Associatieakkoord met Oekraïne
Veel aandacht is uitgegaan naar het op 6 april gehouden referendum over een Verdrag met Oekraïne, een akkoord waarover in beide Kamers al was gestemd met een ruime meerderheid vóór. Een meerderheid van de stemmers gaf echter aan niet in te stemmen met dit akkoord. Hoewel het een raadgevend referendum betrof en de SGP tegen referenda is, kwamen we tot de conclusie dat de regering het euro-kritische signaal van veel nee-stemmers ter harte moest nemen. De meest geloofwaardige optie was onzes inziens om het Verdrag daarom niet te ratificeren in haar oorspronkelijke vorm. In december werd in Europa een overeenkomst bereikt over een bijlage bij het Verdrag. We wachten nu het wetsvoorstel af.

Initiatiefvoorstellen SGP
- Er is een initiatief van Kees van der Staaij aanvaard, namelijk Wijziging van het Reglement van Orde van de Tweede Kamer, waarin geregeld wordt dat er niet meer gestemd hoeft te worden over moties die door de regering overgenomen zijn. Op die manier kunnen de stemmingslijsten korter worden, en willen we voorkomen dat overbodige moties worden ingediend.
- Een ander initiatiefvoorstel dat al in 2006 werd ingediend, namelijk het regelen dat voor EU-Verdragen 2/3-de meerderheid vereist is, is aanvaard in de Tweede Kamer. De behandeling in de Eerste Kamer is voorzien in januari 2017.
- Roelof Bisschop heeft in maart zijn initiatiefwetsvoorstel inzake het Onderwijstoezicht (ingediend met D66 en CDA) verdedigd in de Eerste Kamer. Het voorstel werd met ruime meerderheid aanvaard en stond in april in het Staatsblad.

- Samen met het CDA heeft Roelof Bisschop gewerkt aan een initiatiefvoorstel: Voorstel van wet van de leden Bisschop en Rog tot wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs en de Wet op de expertisecentra teneinde de wettelijke grondslag voor de diagnostische toets te schrappen. Het voorstel is inmiddels ingediend, en zal in 2017 worden behandeld.
- Roelof Bisschop heeft samen met Michel Rog (CDA) een wetsvoorstel ingediend om ervoor te zorgen dat het kabinet in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs niet meer de bevoegdheid heeft om diagnostische toetsen te verplichten. Het voorstel zal in 2017 behandeld worden.

Werkgroep fractievorming
Roelof Bisschop heeft de werkgroep fractievorming (afsplitsingen etc.) geleid. De uitkomst daarvan is besproken tijdens een debat in december. Het blijft mogelijk om je als Kamerlid af te splitsen, maar er worden beperkingen opgelegd qua spreektijd en er wordt ten opzichte van de huidige situatie gekort in de financiering van de ondersteuning.

Amendementen en moties
Een belangrijk moment in de week zijn de stemmingen over wetsvoorstellen (inclusief amendementen) en moties.
Door de SGP werden 66 amendementen ingediend, maar deze werden niet allemaal in stemming gebracht. Er werden er 10 aanvaard. Daarnaast werden 51 moties ingediend met de SGP als eerste indiener, waarvan er 22 werden aanvaard en 2 overgenomen.
Veel tijd werd gestoken in het amenderen van wetgeving ter uitvoering van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Een amendement werd ingediend dat regelt dat gemeenten bij de periodiek vast te stellen plannen op grond van de WMO 2015 en de Jeugdwet dienen op te nemen hoe uitvoering wordt gegeven aan het VN-Gehandicaptenverdrag en tevens op grond van de Participatiewet een plan hieromtrent dient te worden ontwikkeld.
Zeer uitzonderlijk was dat onze fractie het voortouw heeft genomen voor het indienen van een motie waarin we onze afkeur uitspreken over het kabinetsvoornemen om met wetgeving te komen inzake 'Voltooid leven', een forse uitbreiding van de euthanasiewetgeving, waardoor mensen de mogelijkheid krijgen zelf een einde aan hun leven te maken als zij hun leven voltooid achten.

Minder vergaande moties werden ingediend over onder andere ondersteuning van mantelzorgers, de evaluatie van de Wet afbreking zwangerschap, over in kaart brengen voor welke groepen een zeer hoge belastingdruk geldt, over actief gemeentelijk beleid voor uitstapprogramma's voor prostituees, over meer fosfaatruimte voor de melkveehouderij, over een verbindingsboog van de A30 naar de A1, over adviezen van de commissie-Balkenende.

Commissievergaderingen
De SGP nam deel aan 89 algemeen overleggen, vergaderingen in een vergaderzaal over een onderwerp met meestal een groot aantal brieven.
In 2016 werden relatief veel overleggen gevoerd over asielbeleid, als gevolg van de sterke toestroom in 2015, terrorismebestrijding (ISIS) en overleggen voorafgaand aan een Europese Top.
Tijdens de wekelijkse fractievergadering op dinsdagmorgen wordt de agenda doorgenomen aan de hand van de agenda's van de Kamerleden. Meestal lukt het wel om deel te nemen aan die overleggen waar we persé bij willen zijn, waarbij de eerder genoemde speerpunten een belangrijke rol spelen.

Schriftelijke en mondelinge vragen
Als uitvloeisel van het recht op inlichtingen kennen Tweede en Eerste Kamer een vragenrecht. Met dit recht kunnen leden behalve tijdens de debatten en de schriftelijke behandeling van (wets)voorstellen schriftelijk vragen stellen aan de regering.

Mondelinge vragen werden gesteld over de ophef om reclameposters voor webcamsex. De SGP stelde - vaak met andere fracties - 78 schriftelijke vragen en 1 mondelinge vraag. De schriftelijke vragen gingen onder andere over inmenging van de gemeente bij kerkelijke vieringen in Eindhoven, problemen van thuisonderwijzers in de gemeente Utrecht en Rotterdam, het opleggen van boetes aan winkeliers die hun winkel op zondag niet willen openen, de armoedeval voor eenverdieners, uitwerking van de jonge boerenregeling, beperkingen van godsdienstvrijheid in islamitische landen, problemen bij uitbetaling van verleende palliatieve zorg, en de verstoring van een Israëlkraam in een supermarkt. Kortom, een grote diversiteit aan onderwerpen, waarbij we steeds onze speerpunten voor ogen houden.

4.5 Overige (buiten) parlementaire activiteiten

Naast het politieke werk in de Tweede Kamer gaan Kamerleden en medewerkers het land in voor werkbezoeken en voor het houden van lezingen voor kiesverenigingen, SGP-jongeren, kerkelijke verenigingen, congressen etc.
In het kader van bijscholing/verdieping worden lunchlezingen georganiseerd en nodigen we sprekers uit voor de zgn. Groenkring. De voorzittershamer van deze kring werd in december overgedragen van Diederik van Dijk, inmiddels niet meer werkzaam bij de Tweede Kamerfractie, aan Gijsbert Leertouwer. Voor de Groenkring hebben gesproken:

- op 2 juni, dr. A. Huijgen, onderwerp: 'Tussen Kersten en Keller; het geestelijk arsenaal van staatkundig-gereformeerde politiek'
- op 24 november, prof. dr. G. Harinck, over 'Op wereldreis met Kuyper'

Sprekers tijdens de lunchlezingen waren: Rob Verkerk (commandant Zeestrijdkrachten), Richard Toes (Wartburgcollege), M. Otte (lid College van procureurs-generaal bij het OM), Martin Janssen (Midden-Oosten-correspondent/journalist) en Hans Wiegel.
Daarnaast werden lunchlezingen verzorg door de eigen beleidsmedewerkers, waarin ze hun expertise deelden met de rest van de fractie.

Werkbezoeken et cetera
Kamerleden en medewerkers legden zowel in Nederland als daarbuiten werkbezoeken af ter verdieping van hun werk. De binnenlandse bezoeken betreffen onder andere verpleeghuizen, boerenbedrijven, scholen, een werkbezoek bij de politie. Maar we hebben ook een middag met elkaar in het kader van NL Doet werkzaamheden verricht voor onder andere de Stichting Ontmoeting en meegewerkt aan de 'Dag van de ondernemer' op 19 november.

Buitenlandse werkbezoeken

- 6-7 januari: Madrid; Kees van der Staaij, Geerlof de Jong en Arnoud Proos
- 29 april t/m 3 mei: Irak; Kees van der Staaij, Henri Krooneman en Arnoud Proos
- 22-27 augustus: Ethiopië; Elbert Dijkgraaf en Henri Krooneman
- 17-20 oktober: Turkije; Roelof Bisschop en Arnoud Proos
- 18-21 oktober: Jeruzalem, congres van de Israel Allies Foundation; Kees van der Staaij

De 'goededoelenactie' van de fractie hebben we dit jaar ingevuld door met elkaar te zingen voor vervolgende christenen. 24 juni hebben we als fractie onder leiding van Peter Wildeman in de Grote Kerk van Dordrecht het geoefende ten gehore gebracht.
Als fractie beleggen we jaarlijks een overleg met SGP-rijksambtenaren, waarbij we dit keer niet één onderwerp centraal stelden, maar aan alle aanwezigen hebben gevraagd aan te geven wat hem/haar betreft de belangrijkste keuzes/vragen met het oog op de verkiezingen en de periode erna zijn? En de vraag: Moeten we weer hervormen/bezuinigen of is het nu tijd voor een pas op de plaats? Ook hebben we twee keer per jaar een ontmoeting met de SGP-Statenleden; een keer per jaar een overleg in Gouda en een keer in de vorm van een werkbezoek. Dit keer was de provincie Zuid-Holland gastheer, met als thema 'landbouw'.

Tot slot
We mogen met dankbaarheid vaststellen dat zowel Kamerleden als medewerkers de gezondheid hebben gekregen om hun werk te doen, waarbij we ons gesteund weten door de partij en aanverwante kerken.

5. Eerste Kamer

Het parlementaire jaar 2015-2016 kende voor de Eerste Kamer een aantal bijzondere momenten. Zo vierde de Eerste Kamer samen met de Tweede Kamer haar tweehonderdjarig bestaan. Hoogtepunt van deze viering was de Bijzondere Verenigde Vergadering op 16 oktober 2015 in de Ridderzaal. Verder organiseerden de beide Kamers de parlementaire dimensie van het EU-voorzitterschap. Zowel voor als achter de schermen is hiervoor veel werk verzet. Gedurende de eerste helft van 2016 organiseerden de Eerste en Tweede Kamer zes conferenties voor collega-parlementariërs uit de lidstaten van de Europese Unie. De inzet daarbij was om samen met andere nationale parlementen en het Europees Parlement te bouwen aan sterkere parlementaire controle op Europese besluitvorming.
In 2016 gold tevens de nog steeds vrij bijzondere situatie dat de regeringscoalitie (VVD/PvdA) in de Eerste Kamer over slechts 21 van de 75 zetels beschikte. Dit leidde ertoe dat de regering bij ieder wetsvoorstel ook de steun moest verwerven van een aantal niet-regeringsfracties, zoals de SGP-fractie.

5.1 Toegevoegde waarde

De twee SGP-Kamerleden, Schalk en Van Dijk, hebben zich in het afgelopen jaar sterk gemaakt voor de kerntaken van de Eerste Kamer, namelijk het beoordelen van wetsvoorstellen op rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. De Eerste Kamer bewijst vooral haar toegevoegde waarde als zij garant staat voor zorgvuldigheid en een onafhankelijk oordeel, voor een nuchtere kijk op zaken en een gezonde afstand tot de waan van de dag. Het spreekt voor zich dat de SGP-Kamerleden daarbij vooral alert zijn op de ruimte die in wetgeving wordt geboden om God naar Zijn Woord te kunnen dienen en om zaken die indruisen tegen Gods Wet tegen te gaan. Op uitgekozen momenten wordt tijdens Kamerdebatten verwezen naar Gods goede geboden en de naam van Jezus Christus genoemd.

5.2 Schalk

In het jaar 2016 werd door senator Schalk meegedaan aan het debat rond een in te stellen Staatscommissie bezinning parlementair stelsel. Een slepend dossier, dat uiteindelijk heeft geleid tot een voorstel om een staatscommissie in te stellen. De fractie van de SGP betoonde zich kritisch, met name omdat het erop lijkt dat dit voorstel is ingegeven door de huidige samenstelling van de Eerste Kamer waar geen automatische meerderheden bestaan. Inmiddels is besloten tot het instellen van de staatscommissie. De fractie van de SGP zal dit proces nauwlettend volgen.

Een boeiend proces vond plaats rond de Mediawet. De Tweede Kamerfractie had tegen deze wet gestemd, vooral omdat de invloed van het maatschappelijk middenveld weggedrukt werd. Tijdens de behandeling in de Eerste Kamer bleek dat Schalk een toezegging van de staatssecretaris kreeg om de reclame, zoals die van Second Love, te laten toetsen door de reeds bestaande Kijkwijzer. Deze Kijkwijzer toetst op een aantal zaken, zoals geweld, angst, seks, discriminatie, drugs- en alcoholmisbruik en grof taalgebruik. Deze toezegging lag onder vuur in de Tweede Kamer. Omdat de staatssecretaris de toezegging handhaafde, besloot de SGP uiteindelijk steun te geven aan het wetsvoorstel.

Een bijzonder moment in het afgelopen jaar was toen Tweede Kamerlid Bisschop zijn plaats achter de regeringstafel van de Eerste Kamer innam. Hij kwam met een initiatiefwetsvoorstel inzake Onderwijstoezicht. Een sterke verbetering van de wijze waarop de Onderwijsinspectie haar werk verrichten zal in de toekomst. Omdat de inspectie dreigde een verkeerde kant uit te gaan, heeft Schalk een motie ingediend waarmee een duidelijker onderscheid gemaakt wordt tussen oordelen en bevindingen, en waarbij wordt geborgd dat de inspectie werkt met onderzoekskaders vanuit wettelijke voorschriften, en niet vanuit eigen inzichten. Deze motie werd breed gesteund.

In 2016 werd eindelijk het debat hervat rond de normalisering van de rechtspositie van ambtenaren. Ruim een jaar daarvoor had Schalk over dit onderwerp zijn maidenspeech gehouden. Andere onderwerpen waar Schalk zich mee bezighield, hadden te maken met onderwijs, binnenlandse zaken, belastingdienst en huisvesting.

In het najaar was er nog een reeks van drie grote debatten. De Algemeen Politieke Beschouwingen, de Algemene Financiële Beschouwingen en het Belastingplan 2017. Tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen heeft de fractievoorzitter gesproken over het grote verschil tussen licht en duisternis. Hij paste dit toe op het terrein van defensie en terrorismebestrijding, maar ook op belangrijke thema's als abortus en euthanasie. Daarbij wees hij op het Licht der wereld, Christus.

Bij deze Algemene beschouwingen werd door Schalk een motie ingediend, waarin de regering verzocht wordt onderzoek te doen naar groepen belastingplichtigen die onevenredig getroffen worden door extreme belastingdruk. Tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen en tijdens het debat over het Belastingplan 2017 werd dit verder uitgediept. De regering heeft toegezegd dat nog voor de verkiezingen in maart 2017 het onderzoek zal zijn afgerond.

5.3 Van Dijk

Ook senator Van Dijk heeft in 2016 diverse politieke bijdragen geleverd. Tijdens een debat met minister Ploumen (minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) bracht hij de kwalijke praktijk rond gendercide ter sprake: het plegen van abortus wegens geslacht, zoals dit in een aantal Aziatische landen nog steeds gebruikelijk is. De minister heeft hierop positief gereageerd en vervolgens de Eerste Kamer schriftelijk op de hoogte gesteld van haar inspanningen om deze praktijk tegen te gaan in onder meer China en India.

Daarnaast heeft Van Dijk het initiatief genomen om verschillende keren via schriftelijke vragen aan de minister van Veiligheid & Justitie het liberale euthanasiebeleid aan de kaak te stellen. Handvat hiervoor was het kritische artikel in 'Medisch contact', 20 januari 2016, van prof. Govert den Hartogh waarin hij stelde dat het Openbaar ministerie in haar vervolgingsbeleid te lichtvaardig omsprong met de wettelijke voorwaarden om euthanasie te plegen. Helaas bleek het niet mogelijk om het beleid in positieve zin bij te stellen.

De strijd tegen terrorisme hield ook de Eerste Kamer bezig. In februari 2016 steunde Van Dijk wetgeving om het Nederlanderschap te ontnemen bij terroristische misdrijven. Tijdens het debat hierover sprak Van Dijk zijn bevreemding uit over het Nederlandse beleid om nimmer terroristen uit te leveren aan landen die de doodstraf kunnen opleggen, zoals de VS. Juist in het licht van huiveringwekkende aanslagen is hier sprake van onverantwoorde mooiweer-wetgeving.

In het voorjaar deed Van Dijk mee aan de Algemene Europese beschouwingen. Hij hekelde daarbij de aanmatigende seculier-liberale toon van de EU richting landen als Hongarije en Polen. Verder ging hij in op de vluchtelingencrisis en bepleitte tevens erkenning van de Armeense genocide. Ook riep hij de minister van Buitenlandse zaken op om een eind te maken aan de eenzijdige, negatieve gerichtheid van de EU op Israël, de enige fatsoenlijke rechtstaat in de betreffende regio.

In 2016 werd een werkbezoek afgelegd aan het Caribisch deel van het Koninkrijk. Met een delegatie uit de Eerste Kamer bezocht Van Dijk achtereenvolgens Curaçao, Aruba, Bonaire, Saba, Sint-Eustatius en Sint-Maarten. Dit bezoek leverde een bron van informatie op die kon worden benut voor een groot Kamerdebat over de toekomst van dit deel van het Koninkrijk. Tijdens dit debat bepleitte Van Dijk om het sociaal en moreel kapitaal van de kerken op deze eilanden te benutten in de aanpak van armoede, jeugdproblemen, prostitutie en criminaliteit. Verantwoordelijk minister Plasterk deed de royale toezegging om de overheden op de betreffende eilanden te stimuleren om de rol van de kerken expliciet te benutten.

Ook bezocht Van Dijk met een Kamerdelegatie het hoofdkantoor van de Verenigde Naties in New York. Tijdens de vele gesprekken en overleggen met VN-functionarissen heeft hij vooral aandacht gevraagd voor het immense probleem van de christenvervolging, maar ook voor de aanpak van gendercide en mensenhandel.

Daarnaast leverde Van Dijk bijdragen, schriftelijk of plenair, op het terrein van prostitutie, kansspelen, orgaandonatie, het huwelijksrecht, internationale veiligheid, de mogelijke vorming van een Europees openbaar ministerie, het tegengaan van fraude in de zorg, de positie van personen met een handicap, ruimtelijke ordening, etc.

5.4 Dankbaarheid

De SGP-senatoren zien met dankbaarheid terug op het afgelopen jaar. In goede harmonie, met vereende krachten, mocht het werk gedaan worden. Daarbij past een woord van dank aan de fractie van de Tweede Kamer, met hun medewerkers, voor de plezierige verstandhouding.
Bovenal past een woord van dank aan de Heere God, Die gezondheid en krachten schonk. Alles moet Hem eren! (Psalm 33)

6. Eurofractie

De Eurofractie ChristenUnie-SGP is lid van de politieke fractie van Europese Conservatieven en Hervormers (ECR) in het Europees Parlement (EP). De Eurofractie heeft twee leden: Bas Belder namens SGP en Peter van Dalen namens ChristenUnie. Belder is lid van de commissie Buitenlandse Zaken. Daarnaast is hij plaatsvervangend lid van de Landbouwcommissie. Voorts is hij vice-voorzitter van de delegatie voor de betrekkingen met Israël. De meeste vergaderingen in commissie- en delegatieverband vinden plaats in Brussel. Daarnaast wordt twaalf keer per jaar plenair vergaderd in Straatsburg.

De volgende medewerkers waren in 2016 in dienst van het SGP-smaldeel van de Eurofractie:
- Leonard den Boef MA
- Elise Coolegem MA
- drs. Dick Jan Diepenbroek (t/m mei)
- Christine van Dijk LL.M
- Elise Abbey - van Doorn MA
- Walter van Luik MSc.
- drs. Frank van der Maas

6.1 Buitenlandse Zaken

Op het terrein van buitenlands beleid beheerste de situatie in de Arabische wereld en Turkije veelvuldig de parlementaire agenda. Bas Belder heeft actief deelgenomen aan de hierover gevoerde debatten. De Eurofractie heeft zich met grote regelmaat ingezet voor godsdienstvrijheid in vooral, maar niet uitsluitend, de Arabische wereld. Er is aandacht gevraagd voor de positie van christenen in ondermeer China, Cuba, het Midden-Oosten, Soedan en Turkije. In februari 2016 sprak Belder in Taiwan over godsdienstvrijheid op een conferentie van het Asia Pacific Religious Freedom Forum. Eveneens in februari organiseerden we samen met het American Jewish Committee Transatlantic Insitute in Brussel een conferentie over de mensenrechtensituatie in Iran. In mei organiseerden we een seminar over godsdienstvrijheid en rechtstaat in China, met als gastspreker dr. Bob Fu van de Amerikaanse organisatie China Aid. In mei nam Bas Belder deel aan een officieel delegatiebezoek aan Bosnië-Herzegovina.

6.2 Israël

De Eurofractie zette in 2016 haar inspanningen voor versterking van de betrekkingen tussen de EU en Israël voort. Zij deed dit primair door het vice-voorzitterschap van de officiële delegatie van het EP voor de relaties met de Joodse staat en zijn instellingen, in de eerste plaats de Knesset. Deze politieke verantwoordelijkheid leidde tot vele informatieve bijeenkomsten, waarbij alle aspecten van de wederzijdse betrekkingen tussen de EU en Israël aan de orde kwamen. Om het belang van deze betrekkingen te onderstrepen reisde Bas Belder meerdere keren naar Israël waar hij vruchtbare ontmoetingen had met Israëlische parlementsleden, met hooggeplaatste ambtenaren van het ministerie van buitenlandse zaken en met academici. Als voorzitter van de Israel Allies Caucus in het EP nam Belder deel aan een internationaal congres van de Caucus in Jeruzalem. Evenals in voorgaande jaren onderhield de Eurofractie in 2016 nauwe contacten met de Israëlische ambassade in Brussel. Blijvende punten van wederzijdse zorg vormen de aanhoudende uitingen van antisemitisme in Europa, alsmede de groeiende tendens van initiatieven die de Israëlische economie schaden. In december 2016 fungeerden Bas Belder en zijn collega Branislav Skripek als co-voorzitters van een druk bezochte conferentie van de European Christian Political Movement (ECPM) in het EP over "Veiligheid voor de Joodse gemeenschappen in Europa/Veiligheid voor de Joodse Staat Israël". Op deze conferentie spraken onder andere het Knessetlid Hilik Bar en rabbijn Avi Tawil van de Joodse gemeenschap in Brussel.

6.3 Landbouw

Als plaatsvervangend lid in de landbouwcommissie heeft Bas Belder zich ook in 2016 sterk gemaakt voor de Nederlandse landbouwsector. De gezamenlijke inzet op het kwekersrecht resulteerde in 2016 in een verklaring van de Europese Commissie die patenten op plantmateriaal een halt toeroept. Namens de ECR groep was Belder onder meer schaduwrapporteur op het dossier over mededingingsrecht, waarbij hij opriep tot een duidelijker uitzonderingspositie voor landbouw op het mededingingsrecht, zodat boeren een betere prijs uit de markt kunnen bedingen. In 2016 gingen diverse sectoren door zware crises; bij de Europese Commissie is er steeds op aangedrongen om de rekening voor externe en/of onvoorziene omstandigheden, zoals meest recent bij de vogelgriep, niet eenzijdig bij de boeren te leggen.

Belder participeerde in diverse conferenties o.a. over de toekomst van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2020, alsook in de conferentie van betaalorganen georganiseerd door het Nederlands voorzitterschap. Tevens maakte hij deel uit van een delegatiebezoek van de EP-landbouwcommissie aan de Nederlandse landbouwsector.
De in 2016 door Belder georganiseerde Brusselse landbouwbijeenkomsten voor Nederlandse betrokkenen stonden in het teken van de varkenshouderij en de fosfaatproblematiek. Op initiatief van Belder vond in de EP-landbouwcommissie tevens een conferentie plaats over innovatie in de landbouw met bijdragen van zowel Europese als Israëlische zijde.

6.4 Overige zaken

De Eurofractie heeft voorstellen ingediend bij de jaarlijkse EU-begroting, onder meer over godsdienstvrijheid, Israël en embryonaal stamcelonderzoek. Daardoor zal er meer aandacht komen voor godsdienstvrijheid in Pakistan. Tevens steunde een meerderheid ons voorstel voor een eerlijker speelveld op het gebied van handel door betere economische, sociale en milieustandaarden.
Verder heeft de Eurofractie voorstellen ingediend om de regeldruk te verminderen en gewezen op de noodzaak van controle op nieuwe financiële instrumenten van de EU, zoals het EFSI. Tevens vroeg ze om financiële prikkels voor de lidstaten om het EU-geld correct te besteden, zodat verkeerd gebruik wordt gestraft.
De Eurofractie faciliteerde een overleg tussen Bijbelgetrouwe scholen, die van gedachten wisselden over tolerantie en welke kansen en bedreigingen die met zich meebrengt voor het christelijk onderwijs in de EU-lidstaten.
Samen met de ECPM heeft Bas Belder conferenties georganiseerd in het kader van de werkgroep menselijke waardigheid. Die is gebaseerd op de notie dat het menselijk leven beschermwaardig is, omdat het is geschapen naar Gods Beeld. Besproken onderwerpen zijn de zorg voor vluchtelingen, palliatieve zorg en bestrijding van mensenhandel.

7. Stichting Vormingsactiviteiten Oost-Europa (VOE)

De Stichting Vormingsactiviteiten Oost-Europa is “de internationale poot” van de SGP en houdt zich bezig met het organiseren van politieke bewustwordingsactiviteiten in landen grenzend aan de Europese Unie in Oost-Europa en Noord-Afrika. Deze activiteiten worden financieel mogelijk gemaakt door subsidie voor politieke partijen in het kader van het MPP-Programma (Maatschappelijke Transformatie Programma voor Politieke Partijen).
In dit jaarverslag een terugblik op de werkzaamheden die door Stichting VOE in 2016 zijn verricht.

7.1 Bestuur en personeel

In het verslagjaar telde het bestuur van VOE 8 bestuursleden.

De samenstelling van het bestuur en personeel luidde per 31 december 2016 als volgt:
- E. van Voorden (voorzitter)
- dr. W. Jongsma (secretaris)
- ing. G.A. van der Waal (penningmeester)
- mr. P.J. den Boef (lid)
- mw. drs. E. Abbey-van Doorn (lid)
- G.A.R. Kraaijeveld (lid)
- drs. H.J. van Schothorst (lid)

Als adviseurs heeft de stichting:
- H. Krooneman (namens Tweede Kamerfractie)

Personeel:
- J.C. Bazen (coördinator) 0,1 fte
- mw. M. van Oost-Mitocaru (coördinator) 0,1 fte
- C.J.P. Knulst (coördinator) 0,3 fte

J.C. Bazen heeft aangegeven per 1 januari 2017 zijn betaalde werkzaamheden voor de stichting te willen beeindigen. Zijn taken zullen worden overgenomen door C.J.P. Knulst, die op 1 december 2016 in dienst van de stichting gekomen is.

Het bestuur vergaderde in 2016 acht keer.
Naast het werk van de coördinator werden alle activiteiten en projecten uitgevoerd door vrijwilligers. In veel geval waren deze vrijwilligers bestuursleden en door VOE uitgenodigde trainers en/of sprekers op conferenties.

In het afgelopen jaar zijn de meeste activiteiten georganiseerd door J.C. Bazen en M. van Oost als coördinator van de stichting. Behalve hen, zijn er door diverse VOE bestuursleden, experts op diverse thema’s, gemeenteraadsleden en Kamerleden bijdrages geleverd. Er is in het afgelopen jaar daarvoor ook samengewerkt met de commissie Internationaal van de SGP-Jongeren.

7.2 Activiteiten

In het verslagjaar is gewerkt aan een aantal projecten. Deze projecten zijn uitgevoerd volgens het projectplan dat in het najaar van 2015 is goedgekeurd door het bestuur. Projecten en trainingen worden altijd uitgevoerd op basis van aanvragen van de partners van Stichting VOE in Oost Europa of de Arabische wereld.

Albanië
In Albanië is de laatste jaren intensief samengewerkt met de Wilberforce Foundation. Dit is een christelijke stichting die op termijn een christelijke partij wil oprichten. De samenwerking en trainingen van afgelopen jaren hebben tot een stabiele organisatie van christelijke leiders in Albanië geleid, die zich landelijk inzetten voor christelijke waarden en normen.

Georgië
In Georgië leven duizenden vluchtelingen uit Abchazië en Zuid-Ossetië, die in de laatste oorlog zijn verdreven door de Russen en een nieuw leven op moeten bouwen. Diversen van hen zijn protestantse

christenen. Onze partner, de Baptistische kerk probeert deze mensen te helpen op zowel kerkelijk als maatschappelijk vlak. In 2016 zijn trainingen verzorgd over economisch beleid. Daarnaast is er een project uitgevoerd met de buitenparlementaire Christen Democratische partij in Georgië, om hen te helpen met een campagnestrategie voor de komende verkiezingen.

Irak
In Erbil in Irakees Koerdistan zijn twee trainingen georganiseerd voor Irakese politici en overige geïnteresseerden. De conferentie werd georganiseerd rond het thema 'Christelijk leiderschap' en werd gehouden voor gevluchte Irakese christenen, die uit de regio Mosul/Nineveh kwamen, maar door IS zijn verjaagd. SGP leider Van der Staaij is ook bij een van deze trainingen aanwezig geweest.

Jordanië
In Jordanië is een conferentie georganiseerd in samenwerking met een lokale christelijke organisatie die de belangen van christenen in dit land behartigd. Op lokaal niveau zijn er ook een aantal christelijke dorpen met een lokaal bestuur. VOE helpt deze bestuurders met trainingen.

Moldavië
In Moldavië werden in het afgelopen jaar twee trainingen verzorgd bij de PPCD, de christelijke partij in Moldavië waar al jaren mee wordt samengewerkt. De onderwerpen die besproken zijn, zijn op het gebied van economische ontwikkeling en een zomeracademie.

Montenegro
In Montenegro wordt samengewerkt met de Christian Movement en de leiders van de Roma die aangesloten zijn bij de plaatselijke evangelisatie en ontwikkelingswerkorganisatie. In 1999 brak de oorlog uit in Kosovo. Na deze dramatische oorlog zijn veel van de Roma uit Kosovo gevlucht, een aantal van hen konden in Montenegro terecht. Het is zaak dat deze mensen kunnen integreren in de samenleving. De christelijke beweging zet zich hiervoor in. In het afgelopen jaar werd samen met de Christian Movement een plan uiteengezet wat ertoe gaat leiden dat deze beweging een christelijke partij gaat worden. In conferenties is gesproken over gezinsbeleid en onderwijsbeleid. VOE heeft ook het nieuwsplatform van de Christian Movement ondersteund.

Oekraïne
In Oekraïne werkt VOE samen met de Christen Democratische Unie (HDS) en heeft met hen een zomerschool voor politiek geïnteresseerde jongeren georganiseerd, waarbij vooral werd nagedacht over het thema goed bestuur en christelijke politiek.
Daarnaast is er met de vertegenwoordiging van de Hongaarse minderheden in Zuid West Oekraine ook een conferentie georganiseerd over scenario's betreffende de toekomst van de Europese Unie.

Roemenië
In Roemenië is een nieuwe christelijke politieke partij opgericht, de UCDR (Union of Christian Democrats in Romania). VOE heeft deze nieuwe partij ondersteund door middel van het geven van een verkiezingscampagnetraining voor het kader van deze nieuwe partij.

Servië
In Servië is een conferentie georganiseerd over vluchtelingen en asiel. Servië ligt op de meeste routes van vluchtelingen vanuit Griekenland naar West Europa. Servië heeft daarom veel problemen met het opvangen van vluchtelingen en in een aantal gevallen met schrijnende humanitaire problemen tot gevolg.

Wit-Rusland
In Wit-Rusland (Belarus) wordt samengewerkt met de politieke partij Belarusian Christian Democracy. Deze politieke partij wordt ernstig onderdrukt en voor trainingen wordt uitgeweken naar buurlanden zoals Litouwen of Oekraïne. In 2016 zijn trainingen georganiseerd in samenwerking met de partij HDS in Oekraïne en in Litouwen rondom het thema 'vergroten van ons ledenbestand: hoe kunnen we potentiële kiezers ook politiek actief laten worden?'. Gezien de politieke onderdrukking in Wit Rusland is dat een erg lastig probleem.

7.3 Internationaal Secretariaat

Vanwege het toenemende aantal vragen Europawijd en wereldwijd aan onze partij om samen te werken op het vlak van vraagstukken met betrekking tot christelijke politieke en maatschappelijke vraagstukken,

is in 2015 besloten een Internationaal Secretariaat op te richten. In 2016 zijn de eerste verkennende gesprekken geweest en is er gewerkt aan het formuleren van een strategie.

Eenheid en afstemming van de internationale samenwerking binnen de diverse geledingen van de partij is het kerndoel van het Internationaal Secretariaat. Nederland is onderdeel van een steeds verder globaliserende wereld waarbij Nederland m.b.t. regelgeving, economische betrekkingen, handel en geopolitiek slechts een klein onderdeel is van een veel groter geheel. Het Internationaal Secretariaat heeft als doel het in kaart brengen en onderhouden van internationale contacten en met deze contacten samen te werken aan het verspreiden van christelijk politiek gedachtegoed.

Het Internationaal Secretariaat is het centrale aanspreekpunt voor alle internationale politieke aangelegenheden binnen de partij. Het secretariaat wordt aangestuurd door een stuurgroep waaruit een afgevaardigde vanuit alle partijgeledingen deelneemt. De praktische uitvoering en coördinatie gebeurt vanuit en onder verantwoording van Stichting Vormingsactiviteiten Oost-Europa (VOE).

De samenstelling van de stuurgroep luidde per 31 december 2016 als volgt:

Afgevaardigden:
- G.A.R. Kraaijeveld: Stichting VOE (voorzitter)
- drs. J.W. van Berkum: partijbureau
- mr. P.J. den Boef: Hoofdbestuur
- mw. drs. E. Abbey-van Doorn: Eurofractie
- H. Krooneman: Tweede Kamerfractie
- J.A. van’t Land: SGP-jongeren
- drs. J.A. Schippers: Wetenschappelijk Instituut

Afsluiting

Velen hebben in het jaar 2016 in betrokkenheid op de beginselen van onze partij en in bewogenheid met de ontwikkelingen in de samenleving een bijdrage geleverd aan het werk van onze partij. Daarvoor past het Hoofdbestuur dankbaarheid. In de eerste plaats jegens de Heere die liefde en kracht gaf. In de tweede plaats aan allen die het werk binnen het partijbureau en daarbuiten, in dienst of als vrijwilliger mochten verrichten. Dat al het werk mocht zijn tot eer van Gods grote Naam.

Rotterdam, maart 2017

drs. P.A. Zevenbergen,
secretaris

M.F. van Leeuwen,
partijvoorzitter

Bijlage E - Financieel jaarverslag 2016

Verslag van de penningmeester
(toelichting op de samengevoegde rekening van baten en lasten over het jaar 2016)

Algemeen
In het verslagjaar heeft een wisseling van de penningmeester plaatsgevonden. Doordat de heer J.P. Tanis MBA niet meer herkiesbaar was, is binnen het hoofdbestuur gezocht naar een opvolger. Ondergetekende heeft het vertrouwen gekregen om de taak van de voormalige penningmeester over te nemen. De overdracht is op een prettige wijze verlopen, waarbij ook de directeur van het partijbureau een ondersteunende rol heeft vervuld.

Om een goed beeld te kunnen vormen van de onderlinge financiële verhoudingen is met alle geledingen een kennismakingsgesprek gevoerd. In dat kader is met hen gesproken over de begrotingssystematiek, de wijze van verantwoording en eventuele knelpunten in de uitoefening van hun activiteiten. Evident is dat alle geledingen zich op een voortreffelijke wijze inzetten voor de SGP en de middelen die zij daarvoor ontvangen verantwoord besteden. Hierbij is de begroting altijd leidend. Tussentijdse verantwoording vindt plaats door middel van kwartaalrapportages, die onderdeel uitmaken met de P&C cyclus.Na de interne kennismakingsronde heeft ook een gesprek met de bank en de accountant plaatsgevonden.

Continuïteitsrisico
Om de risico's die direct verband houden met de activiteiten van de SGP af te dekken, zijn in overleg met de accountant een aantal continuïteitsreserves en bestemmingsreserves toegevoegd. Zo is er onder andere een continuïteitstreserve ingesteld van € 600.000, een risicoreserve voor terugval aantal zetels van € 1.255.000 en een risicoreserve beleggingsportefeuille van € 210.000. Onder "beleggingsrisico" wordt laatstgenoemde reserve nader toegelicht.Deze mutaties hebben geleid tot een forse verlaging van de algemene reserve.

Beleggingsrisico
Per 31-12-2016 bedraagt het saldo van de beleggingsportefeuille € 2.092.487.De portefeuille bestaat uit obligaties (fondsen) en Rabo certificaten, waarbij de fondsen en certificaten dienen te voldoen aan de kwalificatie van MVO (maatschappelijk verantwoord ondernemen). Het Hoofdbestuur heeft een beleggingsstatuut vastgesteld. Dit statuut omvat de richtlijnen welke gelden voor de beleggingen van de Vereniging Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP). Het defensieve karakter van het beleggingsbeleid en een voorzichtige afweging van risico en rendement staan voorop. Het Hoofdbestuur heeft besloten niet in aandelen te beleggen. Voor het risico op negatieve koersmutaties is een continuïteitsreserve van 10% van de marktwaarde van de beleggingen gevormd.

BATEN
De totale baten bedroegen over het jaar 2016 € 1.634.340. Ten opzichte van de begroting een stijging met € 176.370. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht.

Subsidie
De totaal ontvangen subsidie in 2016 is ruim € 20.000 meer dan begroot.

Giften en legaten
Deze post is € 3.000 meer dan begroot.

Opbrengst afdelingen
De opbrengsten van afdelingen liggen € 159.000 hoger dan begroot. De reden is dat in 2016 meer kiesverenigingen zijn omgevormd tot afdeling en dat in de begroting alleen de retributie als inkomsten van de afdelingen is meegenomen. Daarnaast hebben de afdelingen ook eigen inkomsten welke niet begroot waren.

LASTEN
De totale lasten bedroegen over het jaar 2016 € 1.631.969. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht.

Vergaderkosten
Deze post laat een voordeel zien van € 45.000. De belangrijkste verklaring voor dit verschil is dat de algemene vergadering ter vaststelling van het verkiezingsprogramma niet in 2016, maar in 2017 heeft plaatsgevonden.

Kantoorkosten
De kantoorkosten zijn € 20.000 hoger dan geraamd. De belangrijkste verklaringen voor het verschil zijn de kosten die verbonden zijn aan de automatisering van de inning van de contributie van de landelijke leden en aanpassingen in de ledenadministratie.

Kosten afdelingen
De kosten afdelingen zijn € 48.000 hoger dan geraamd. Naar mate er zich meer kiesverenigingen omvormen tot afdeling nemen de kosten navenant toe.

RESULTAAT 2016
In de begroting is rekening gehouden met een negatief exploitatieresultaat van € 175.333. De uitkomst is dat het jaar 2016 is afgesloten met een licht positief resultaat van ca. € 2.000. Het exploitatieresultaat exclusief de afdelingen is echter ca. €109.000 negatief. Op de posten subsidie, partijblad en opbrengsten afdelingen stegen de baten. De vergaderkosten en kosten partijblad namen significant af, daartegen stegen de kantoorkosten, de bijdrage aan geledingen en kosten afdelingen.

Resultaatbestemming
De resultaatbestemming over 2016 is als volgt:

- **Bestemmingsreserve huisvesting**
  Ten gunste van het resultaat is een bedrag van € 40.000 ten laste van de bestemmingsreserve huisvesting geboekt. Deze reserve is in het verleden gevormd uit de boekwinst na verkoop van het voormalige ds. G.H. Kerstenhuis. Vanaf 2013 wordt voormeld bedrag jaarlijks ter dekking aangewend voor een deel van de huisvestingskosten en afschrijvingskosten van het kantoorpand. Na verwerking van deze mutatie bedraagt het saldo ultimo 2016 € 1.040.000.

- **Bestemmingsreserve 100 jaar SGP**
  Vanuit de resultaatbestemming wordt een bedrag van € 3.115 onttrokken aan deze reserve. De bestemmingsreserve is bestemd voor de activiteiten die ontwikkeld worden ten behoeve van het 100-jarig bestaan van de SGP Deo Volente in 2018. Na verwerking van deze mutatie is het saldo ultimo 2016 verlaagd tot € 64.954.

- **Bestemmingsreserve ICT**
  Vanuit de resultaatbestemming wordt een bedrag van €95.000 onttrokken aan de reserve inzake de nieuwe SGP-website. Tevens is een bedrag van € 100.000 toegevoegd aan deze reserve voor toekomstige investeringen. Na verwerking van deze mutaties bedraagt het saldo ultimo 2016
  € 235.000.

- **Bestemmingsreserve afdelingen**
  Vanuit de resultaatbestemming wordt een bedrag van € 110.959 bestemd voor deze reserve. Daarnaast zijn 38 plaatselijke kiesverenigingen omgevormd tot afdeling en is hun vermogen rechtstreeks toegevoegd aan de bestemmingsreserve afdelingen voor een bedrag van € 187.600. Tezamen met het reeds aanwezige beginsaldo brengt dit het saldo ultimo 2016 op € 655.754.

- **Bestemmingsreserve vitalisering afdelingen**
  Vanuit de resultaatbestemming wordt een bedrag van € 47.725 bestemd voor deze reserve. Na verwerking van deze mutatie bedraagt het saldo ultimo € 48.584.

- **Continuïteitsreserves**
  Vanuit de resultaatbestemming wordt een bedrag van € 600.000 bestemd voor deze reserve. De hoogte van deze reserve (samen met een deel van de risico terugval aantal zetels) is bepaald op 1,5x de kosten van de werkorganisatie. Hierin zit tevens verdisconteerd dat de SGP bepaalde risico's, zoals fundering pand, voorraad, bedrijfsstagnatie en doorbetaling bij eerste twee jaren ziekte niet heeft verzekerd.Vanuit de resultaatbestemming wordt tevens een bedrag van € 1.255.000 bestemd voor de risico reserveterugval aantal zetels. Dit betreft een reservering om de activiteiten van de SGP en de geledingen gedurende 10 jaar (Stichting Fractiebijstand 5 jaar)te continueren in geval van zetelverlies.

- **Algemene reserve**
  De algemene reserve bedraagt ultimo 2016 € 428.042. Ten opzichte van 2015 is dit een verlaging met € 2.178.303. Hiervoor zijn de continuïteits- en bestemmingsreserves ICT, vitalisering afdelingen, afdelingen, continuïteitsreserve, risico terugval aantal zetels, risico beleggingsportefeuille gevormd.

Ten slotte zijn we veel dank verschuldigd aan de vele vrijwilligers, bestuursleden van afdelingen en kiesverenigingen en anderen die zich ook in het afgelopen jaar hebben ingezet voor de SGP. Hieruit blijkt dat velen de SGP een warm hart toedragen en zich nauw verbonden voelen aan de doelstelling en activiteiten van de partij. Ook mag de SGP zich verheugen in een toenemend aantal leden en begunstigers.

Dat de SGP al bijna 100 jaar van betekenis mag zijn op staatkundig terrein is een wonder. Het is te hopen dat de aloude boodschap van de SGP nog zijn weerklank mag vinden in deze verwarde tijd.

"Zijn trouw en waarheid houdt haar kracht, tot in het laatste nageslacht."

Ochten, maart 2017
J.W. Keuken MBA

BALANS PER 31 DECEMBER 2016

(Bedragen in euro's) *(Na resultaatbestemming)*	31-12-2016	31-12-2015
ACTIVA		
Materiële vaste activa		
Terreinen	476.364	476.364
Gebouwen	978.155	999.714
Installaties	66.504	64.626
Inventaris	109.969	114.006
Automatisering	27.056	37.422
	1.658.048	1.692.131
Financiële vaste activa		
Effecten	2.092.487	2.021.011
Spaargelden	1.701.395	1.697.034
	3.793.882	3.718.045
Vorderingen		
Rekening-courant		
Stichting Fractiebijstand SGP	5.397	-
Stichting Vormingsactiviteiten Oost-Europa	14.340	42.989
Rente	6.531	16.489
Subsidies	106.519	104.863
Overige vorderingen	87.599	47.793
	220.387	212.133
Liquide middelen	878.926	554.690
	6.551.244	6.177.000
PASSIVA		
Vermogen		
Continuïteitsreserves	2.065.000	-
Bestemmingsfonds Actie Trouw	-	4.894
Bestemmingsreserves	1.388.538	1.378.928
Bestemmingsreserve afdelingen	655.754	357.195
Algemene reserve	428.042	2.606.345
	4.537.334	4.347.362
Voorzieningen		
Verkiezingsfonds	1.804.305	1.661.215
Onderhoudsvoorziening	23.372	17.529
	1.827.677	1.678.744
Kortlopende schulden		
Rekening-courant		
Guido de Brès-Stichting, WI-SGP	18.695	25.226
SGP-jongeren	9.099	24.398
Partijblad De Banier	31.219	11.524
Overige schulden	127.221	89.746
	186.234	150.894
	6.551.244	6.177.000

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2016

	2016 uitkomst	2016 begroting	2015 uitkomst
BATEN			
Partijbijdragen	519.639	525.070	522.612
Subsidie	544.804	524.300	543.042
Giften en legaten	47.205	44.000	135.774
Giften Actie Trouw	-	-	108.984
Bestuurdersvereniging	-	10.000	-
Partijblad De Banier	171.193	157.500	176.322
Rentebaten en waardeverandering effecten	65.880	65.000	17.742
Overige opbrengsten	21.900	27.100	15.730
Opbrengsten afdelingen	263.720	105.000	186.060
	1.634.340	1.457.970	1.706.265
LASTEN			
Personeelskosten	509.950	512.886	440.237
Afschrijvingen	55.860	55.033	54.043
Huisvestingskosten	56.013	57.354	50.761
Vergaderkosten	99.879	145.300	106.155
Public Relations	308.925	319.000	191.572
Kosten Actie Trouw	4.842	-	104.090
Bestuurdersvereniging	13.242	19.000	-
Kosten partijblad De Banier	227.802	245.500	222.986
Kantoorkosten	106.712	85.900	80.970
Algemene kosten	67.262	68.330	64.770
Bijdrage aan geledingen	28.719	20.000	20.000
Kosten afdelingen	152.761	105.000	144.723
	1.631.969	1.633.303	1.480.308
Resultaat	2.371	175.333-	225.957
Resultaatbestemming:			
Continuïteitsreserve werkorganisatie	600.000	-	-
Risicoreserve terugval aantal zetels	1.255.000	-	-
Risicoreserve beleggingsportefeuille	210.000	-	-
Bestemmingsfonds Actie Trouw	4.894-	-	4.894
Bestemmingsreserve huisvesting	40.000-	40.000-	40.000-
Bestemmingsreserve 100 jaar SGP	3.115-	10.000-	18.069
Bestemmingsreserve ICT	5.000	95.000-	45.000
Bestemmingsreserve vitalisering afdelingen	47.725	-	859
Bestemmingsreserve afdelingen	110.959	-	41.337
Algemene reserve	2.178.303-	30.333-	155.798
	2.371	175.333-	225.957

VAN REE ACCOUNTANTS
registeraccountants en belastingadviseurs

Sitlopark 2-4
3941 PP Doorn
Postbus 294
3940 AG Doorn

T (0343) 41 59 40
F (0343) 41 44 78
doorn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 09068872

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van de Staatkundig Gereformeerde Partij

Bijgesloten samengevatte jaarrekening bestaande uit de samengevatte balans per 31 december 2016 en de samengevatte staat van baten en lasten zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening van de Staatkundig Gereformeerde Partij per 31 december 2016. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 10 maart 2017. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan, bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 10 maart 2017.

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving. Het kennisnemen van de samengevatte jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van de Staatkundig Gereformeerde Partij.

Verantwoordelijkheid van het bestuur
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van een samenvatting van de gecontroleerde jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals gehanteerd in de jaarrekening 2016 van de Staatkundig Gereformeerde Partij.

Verantwoordelijkheid van de accountant
Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, “Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten”.

Oordeel
Naar ons oordeel is de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening van de Staatkundig Gereformeerde Partij per 31 december 2016 en in overeenstemming met de grondslagen zoals gehanteerd in de jaarrekening 2016 van de Staatkundig Gereformeerde Partij.

Doorn, 15 maart 2017
Van Ree Accountants

w.g.

drs. A.H.J. Kraaij
Registeraccountant

Van Ree Accountants is een handelsnaam van Van Ree Accountants en Belastingadviseurs BV.
Op al onze diensten zijn de SRA-Algemene voorwaarden van toepassing die gedeponeerd zijn onder nummer 40481496 bij de Kamer van Koophandel te Utrecht.
Op verzoek worden deze kosteloos toegezonden.